

Sint-Laureins - Rommelsweg 8

Maart 2022

L. MALFIET, J. HOORNE & A. DE LOGI

DL&H-Archeologienota

Colofon

Project
Sint-Laureins Rommelsweg 8
Archeologienota

Auteurs: Lisa Malfliet, Johan Hoorne & Adelheid De Logi

Erkend Archeoloog:
De Logi & Hoorne bv
OE/ERK/Archeoloog/2015/00052
Canadezenlaan 1A
9991 Adegem
BTW BE 0845.028.465 RPR Gent
www.dl-h.be

DL&H-Archeologienota
© 2022 – De Logi & Hoorne bv

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van De Logi & Hoorne bv

Inhoud

DEEL 1: VERSLAG VAN RESULTATEN	5
Abstract	5
HOOFDSTUK 1: BUREAUONDERZOEK	5
1. Beschrijvend gedeelte	5
1.1. Administratieve gegevens	5
1.2. Onderzoekopdracht	7
1.2.1. Geplande werken en bodemingrepen	7
1.2.2. Criteria voor opmaak archeologienota	7
1.3. Doel en onderzoeksvragen	7
1.4. Onderzoeksstrategie en -methode	11
2. Assessmentrapport	11
2.1. Landschappelijke gegevens	11
2.1.1. Ruimtelijke situering	11
2.1.2. Geologische gegevens	11
2.1.3. Aardkunde	12
2.1.4. Topografie	12
2.1.5. Bodemgebruik	12
2.1.6. Synthese	16
2.2. Historische en archeologische gegevens	16
2.2.1. Historisch kader	16
2.2.2. Archeologische voorkennis	24
2.3. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	26
2.4. Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed	26
2.5. Antwoorden op de onderzoeksvragen	26
2.6. Afweging noodzaak en motivering verder onderzoek	27
3. Synthese	29
HOOFDSTUK 2: BIBLIOGRAFIE	30
1. Bibliografie	30

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	31
HOOFDSTUK 1: AFWEGING EN MAATREGELEN	31
1. Afweging van de nood aan maatregelen	31
1.1. Volledigheid uitgevoerde vooronderzoek	31
1.2. Impact van de geplande werken	31
HOOFDSTUK 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOOR UITGESTELD VOORONDERZOEK	31
1. Administratieve gegevens	31
2. Algemeen onderzoeksdoel	32
3. Strategie en methodes	32
4. Randvoorwaarden	32
5. Fases van uitgesteld vooronderzoek	32
5.1. Landschappelijk bodemonderzoek	32
5.1.1. Onderzoeksdoelen en -vragen	32
5.1.2. Strategie en techniek	33
5.1.3. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	33
5.2. Verkennend archeologisch booronderzoek	33
5.2.1. Onderzoeksdoelen en -vragen	33
5.2.2. Strategie en techniek	35
5.2.3. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	35
5.3. Waarderend archeologisch booronderzoek	35
5.3.1. Onderzoeksdoelen en -vragen	35
5.3.2. Strategie en techniek	35
5.3.3. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	36
5.4. Proefputten in functie van prehistorische artefactensites	36
5.4.1. Onderzoeksdoelen en -vragen	36
5.4.2. Strategie en techniek	36
5.4.3. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	36
5.5. Proefsleuvenonderzoek	36
5.5.1. Onderzoeksdoelen en -vragen	36
5.5.2. Strategie en techniek	37
5.5.3. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	38

DEEL 1: VERSLAG VAN RESULTATEN

Abstract

Voorafgaand aan de ontwikkeling van een 8984m² groot terrein aan de Rommelsweg in Sint-Laureins dient het archeologisch potentieel van deze gronden bepaald te worden. Hiertoe werd een bureauonderzoek uitgevoerd. Het projectgebied ligt op de zuidelijke rand van een lokale zandrug en heeft een matig natte zandbodem (I-Zdh). Het plangebied bleef minstens sinds 1716 tot het midden van de 19de eeuw onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Het recente landgebruik had een impact op het bodemarchief op een deel van het terrein. Voorgaand archeologisch onderzoek op nabijgelegen sites wijst op een matige kans op het aantreffen van archeologische sporen binnen het plangebied.

De geplande werken impliceren een verstoring van een groot deel van het plangebied tot 0,50-1,20m diepte. De aan- of afwezigheid (en de bewaringsgraad) van een bewaarde steentijd artefactsite of een archeologische vindplaats uit jongere periodes kon niet worden vastgesteld op basis van het bureauonderzoek alleen.

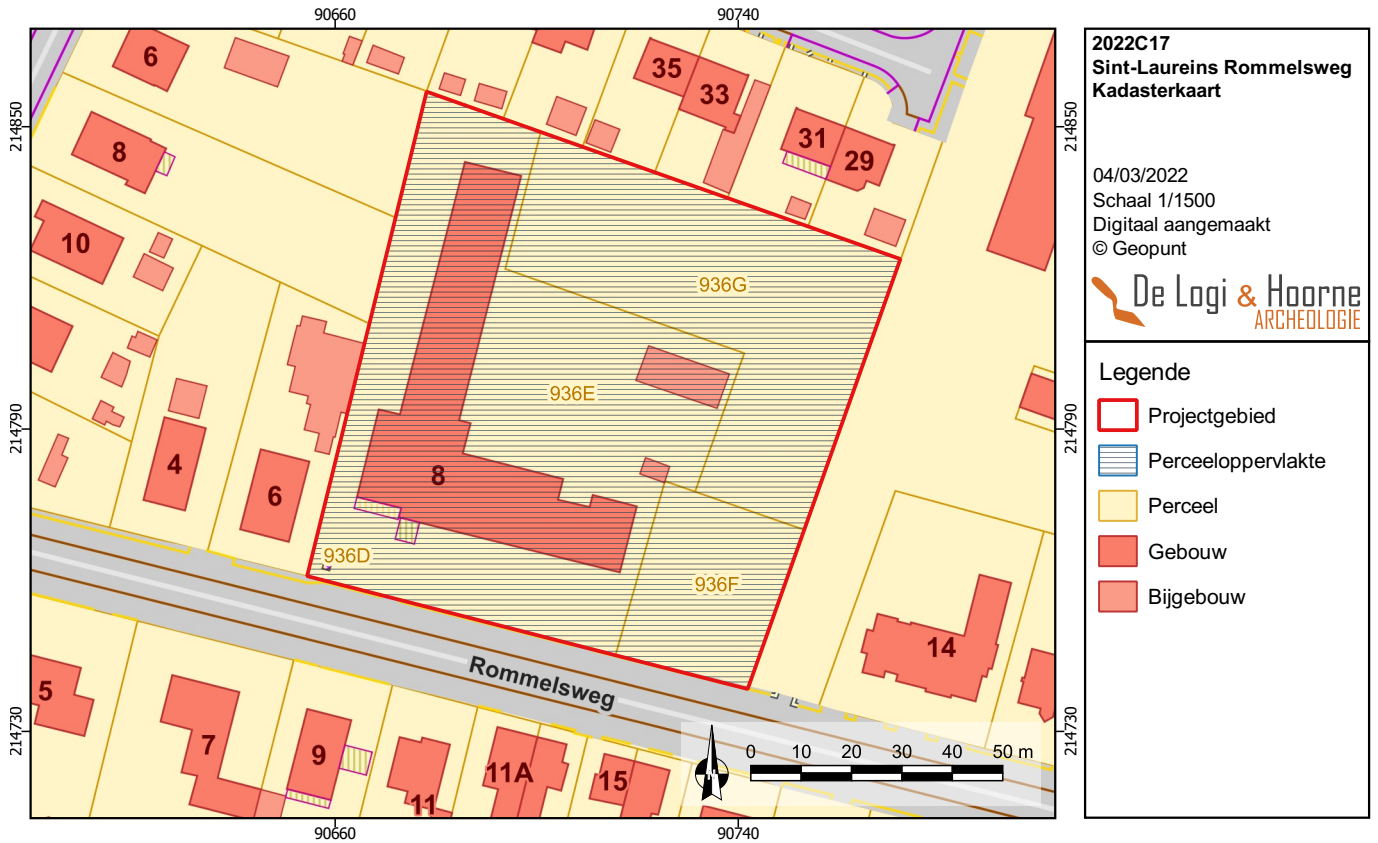
Om de aan- of afwezigheid van relevante archeologisch sporen of vondsten op het terrein afdoende vast te stellen is verder vooronderzoek nodig in de vorm van 11 landschappelijke boringen op 5413m² van het terrein. Op basis van de resultaten hiervan wordt besloten of bijkomend verkennend en/of waarderend archeologisch booronderzoek nodig is. Indien daarna nodig geacht, worden proefputten aangelegd. Ook dient op 8491m² van het terrein een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden. Dit terreinwerk gebeurt in uitgesteld traject, wanneer het terrein in eigendom is van de initiatiefnemer en wanneer de aanwezige gebouwen en verhardingen zijn verwijderd.

HOOFDSTUK 1: BUREAUONDERZOEK

1. Beschrijvend gedeelte

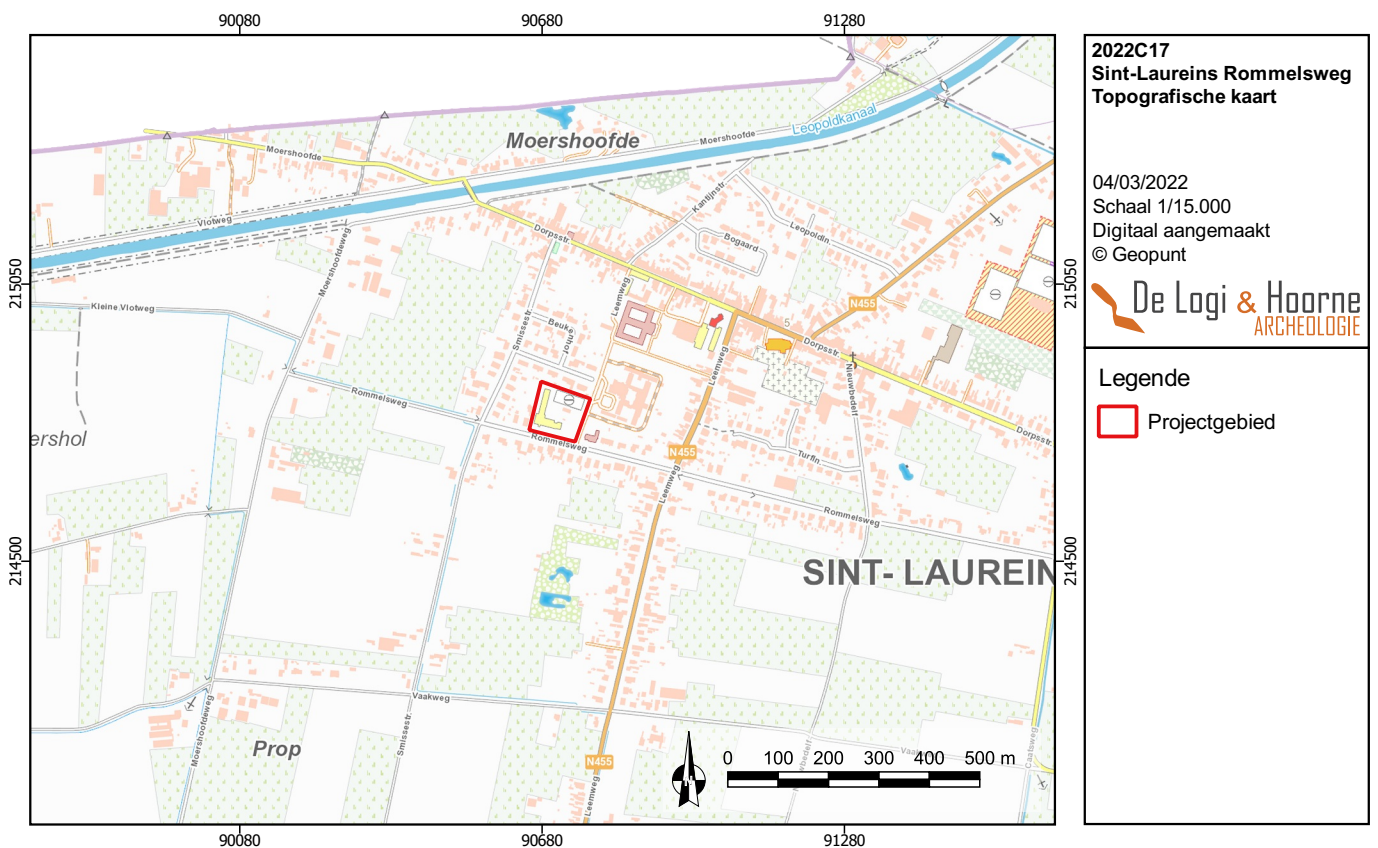
1.1. Administratieve gegevens

Projectcode bureauonderzoek:	2022C17
Sitecode:	SIN-ROM-22
Nummer van het wettelijk depot:	Niet van toepassing
Erkende archeoloog:	De Logi & Hoorne bv OE/ERK/Archeoloog/2015/00052
Locatie projectgebied:	Sint-Laureins, Rommelsweg 8
Bounding box (Lambert72):	Punt 1: min. X: 90654,44; max. Y: 214738,44 Punt 2: max. X: 90772,18; min. Y: 214856,98
Kadaster:	Sint-Laureins, Afdeling 1, Sectie A: 936D, 936E, 936F & 936G
Oppervlakte projectgebied:	8984m ²
Oppervlakte percelen:	2,66ha
Termijn bureauonderzoek:	1 maart t.e.m. 4 maart 2022
Betrokken actoren en specialisten:	Lisa Malfliet (assistent archeoloog); Johan Hoorne (zaakvoerder erkend archeoloog, redactie) Adelheid De Logi (erkend archeoloog)
Wetenschappelijke advisering:	Niet van toepassing
Kadasterkaart:	Figuur 1
Topografische kaart:	Figuur 2

Figuur 1: Plangebied op de kadasterkaart (© Geopunt)

Figuur 2: Plangebied op een topografische kaart (© Geopunt)

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Geplande werken en bodemingrepen

De initiatiefnemer wenst het terrein van 8984m² aan de Rommelsweg 8 in Sint-Laureins te ontwikkelen. Het betreft kadasterpercelen 936D, 936E, 936F & 936G van afdeling 1, sectie A in Sint-Laureins.

Momenteel bevinden zich op het terrein gebouwen en verhardingen van het voormalige Edward Poppe Instituut. De huidige gebouwen liggen in het zuiden en westen van het terrein met ook enkele meer centraal gelegen bijgebouwen (totaal ca. 1625m²). De aanwezige verhardingen bereiken zo'n 1453m² van het plangebied. De gebouwen langs de westelijke grens en centraal op het terrein (samen zo'n 1124m²) worden afgebroken. Deze bestaande gebouwen zijn vermoedelijk gefundeerd tot een diepte van 1m. De aanwezige verhardingen zitten tot zo'n 0,30m diepte. Eventueel aanwezige putten zullen eveneens allemaal worden verwijderd.

Aan de straatzijde van het terrein zal ca. 500m² aan bestaande bebouwing worden herbested en gerenoveerd tot 11 appartementen. In het noordwesten, noordoosten en oosten van het plangebied worden 14 nieuwe ééngezinswoningen en 3 appartementen voorzien (totaal ca. 1644m²). De nieuwbouwen zullen worden gefundeerd op staal, ofwel met een algemene funderingsplaat ofwel met een sleuffundering. De uitgraving zal gebeuren tot 1,00m à 1,20m onder het maaiveld. Bij elke eengezinswoning komen een regenwater- en een septische put. De meersgezinswoning (appartement in het westen) heeft een gemeenschappelijke regenwater- en septische put.

De nieuwbouwen worden omringd door een aan te leggen wegnis (tot 0,50m diepte) met twee aansluitingen op de Rommelsweg. Er worden eveneens 27 verharde parkeerplaatsen voorzien in het zuidoosten bij de Rommelsweg en acht parkeerplaatsen bij de eengezinswoningen (3 in het oosten en 5 in het noordwesten). In totaal bereiken de nieuwe verhardingen zo'n 2545m². Centraal tussen de nieuwbouwen wordt een wadi aangelegd tot zo'n 0,60m diepte, alsook een groenzone (eventueel met speelzone). In de groenzone in het zuidoosten, tussen de geplande parkeerplaatsen en de Rommelsweg (ca. 350m²), blijven bestaande bomen behouden.

1.2.2. Criteria voor opmaak archeologienota

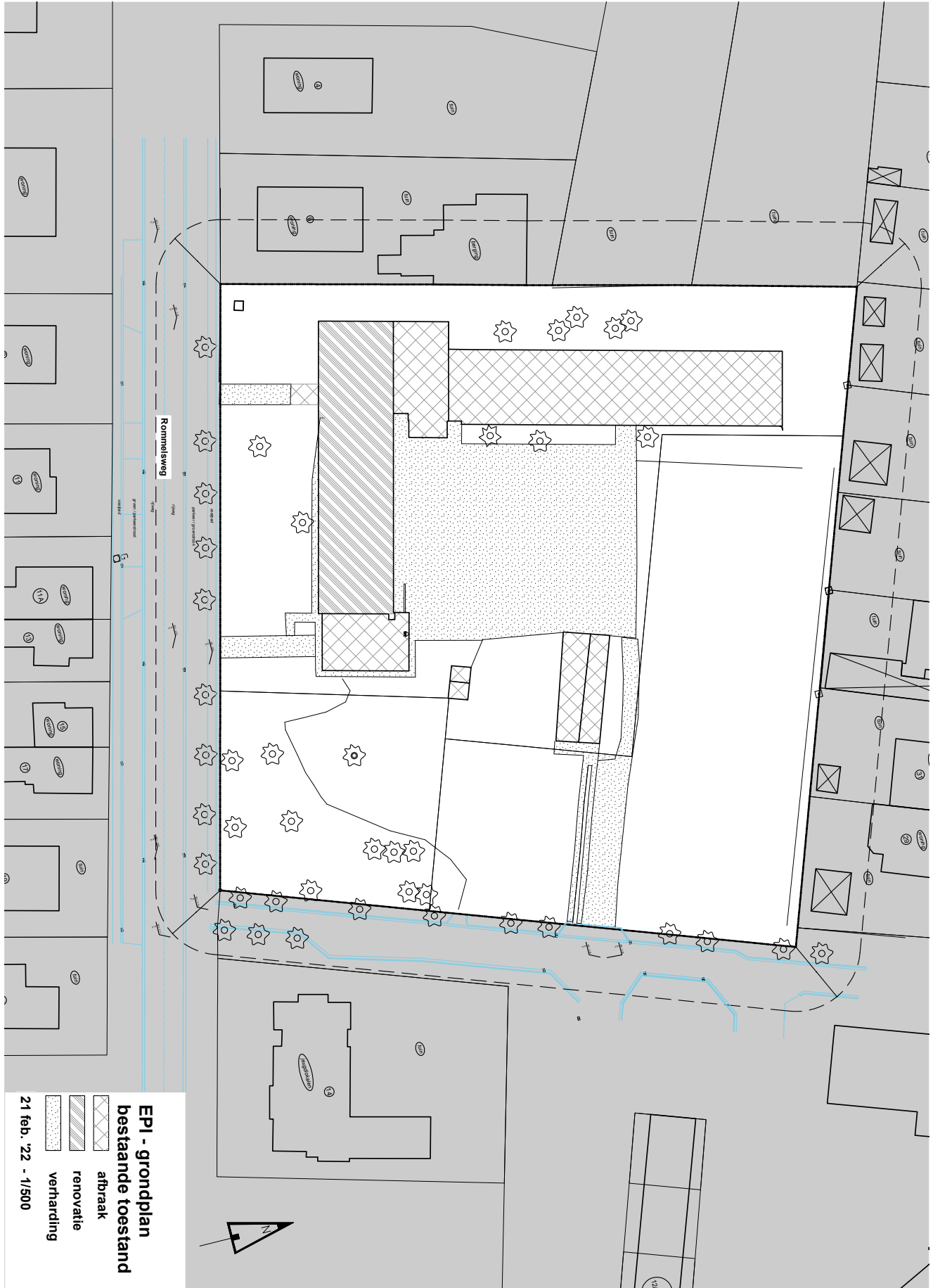
Voor de uitvoering van het geplande project dient de initiatiefnemer een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan te vragen. Volgens [artikel 5.4.1. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013](#) en het stroomschema van Onroerend Erfgoed moet bij de vergunningsaanvraag een archeologienota waarvan akte is genomen gevoegd worden.

1.3. Doel en onderzoeksvragen

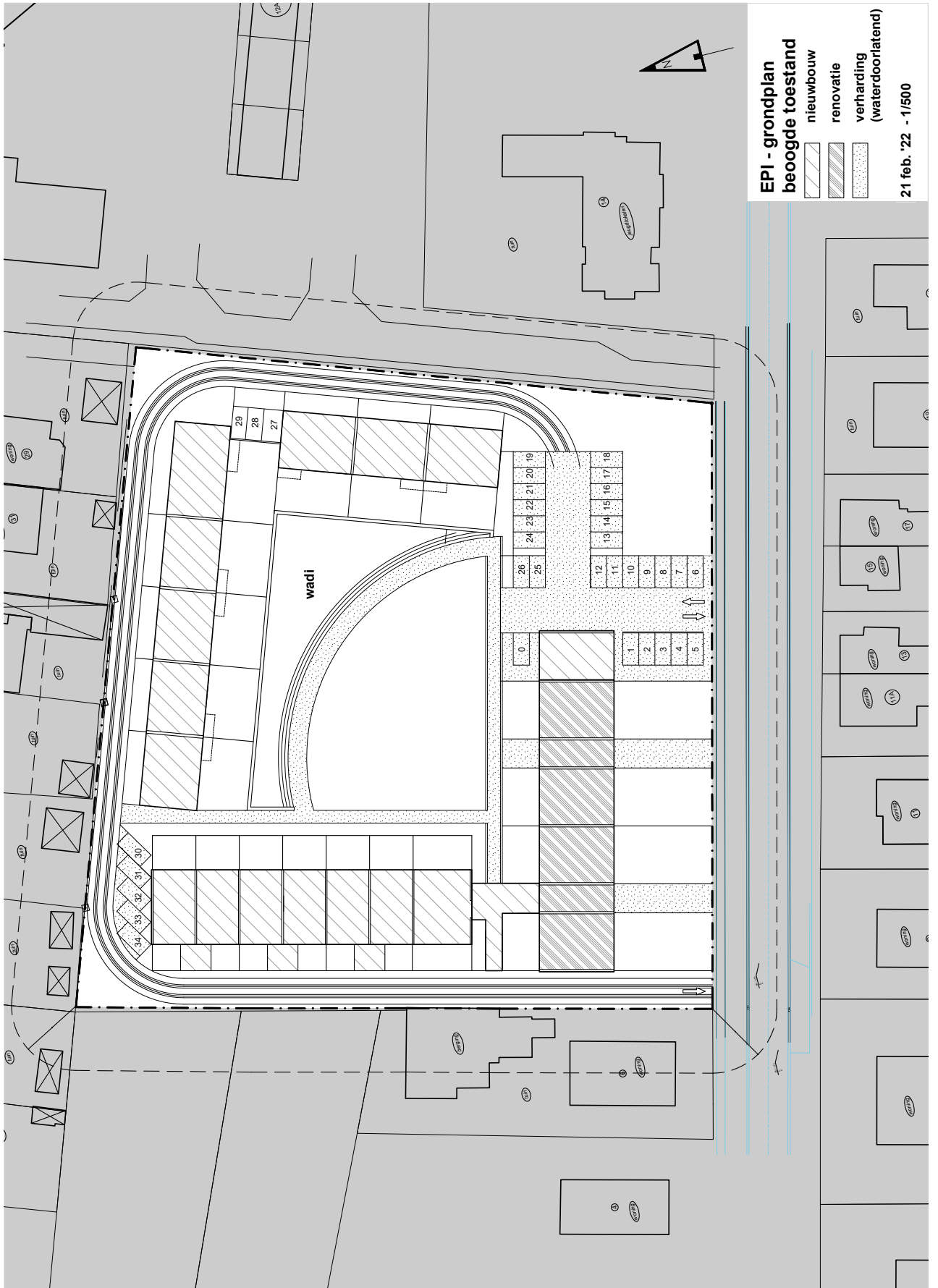
Dit bureauonderzoek heeft als doel het archeologisch potentieel te bepalen van het plangebied aan de Rommelsweg in Sint-Laureins. Uit deze studie van landschappelijk, archeologische en historische bronnen moet blijken of — in het kader van de geplande ingrepen — archeologische maatregelen nodig zijn om het bodemarchief veilig te stellen, en welke deze zijn. Een degelijke inschatting kan gebeuren na beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke evolutie kende het landgebruik en welke invloed heeft dit gebruik op de bewaring van het potentieel aanwezige archeologisch erfgoed?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites? Wat is de aard, datering en bewaring? Bestaat hierover voldoende zekerheid?
- Wat is het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?

Indien het bureauonderzoek er niet in slaagt op al deze vragen een afdoende antwoord te formuleren moet nagegaan worden met welke methode — of combinatie van methodes — van vooronderzoek dit doel wel bereikt zal worden.

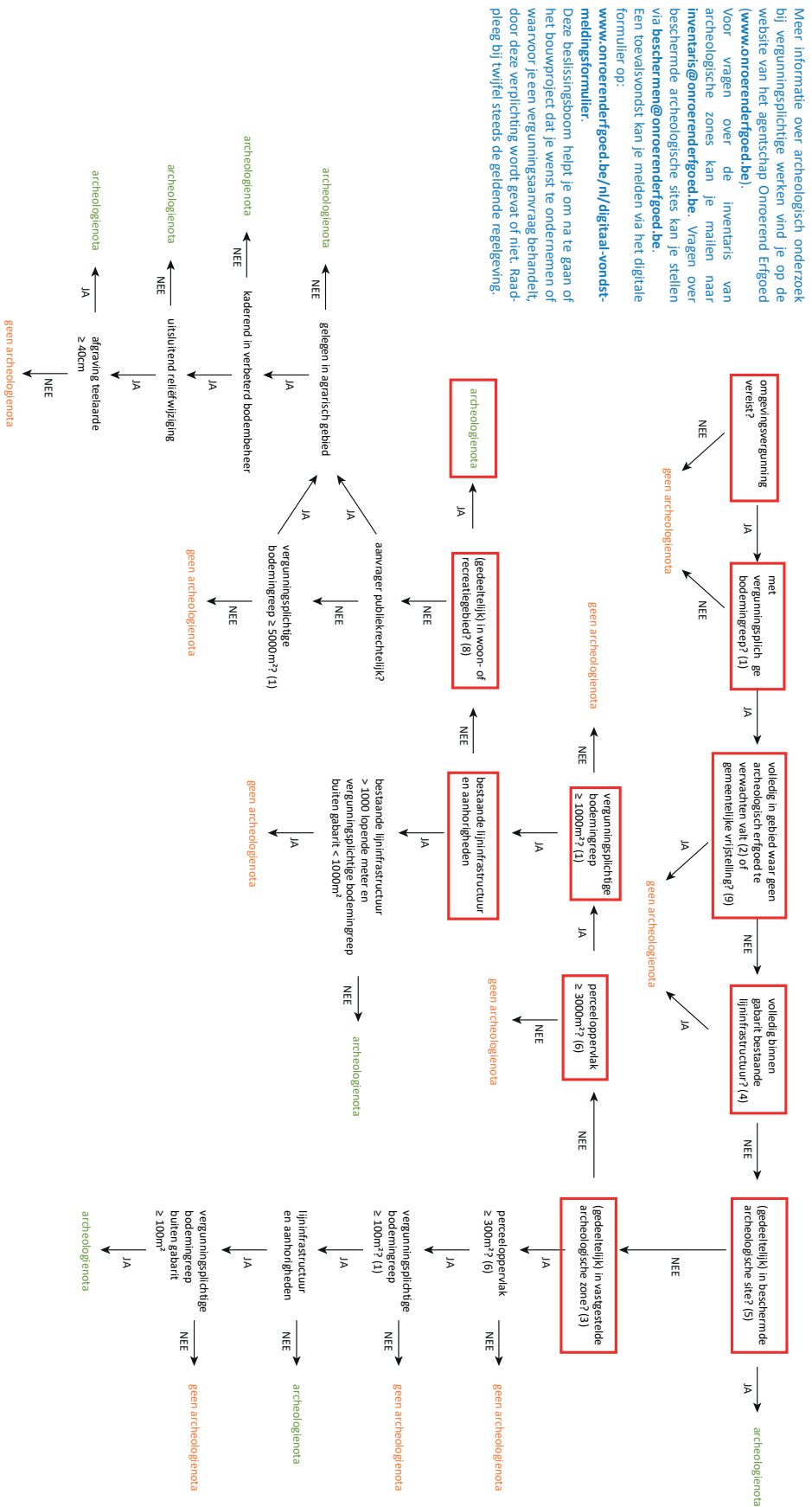

Figuur 3: Plan van de bestaande toestand

Figuur 4: Plan van de voorziene ontwikkeling

Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

(8) Woon- of recreatie gebied:
De inhoud van deze begrippen volgt de wettelijke omschrijvingen in de Wet op de Omgevingswet. Ook afgraving van de bodem die anderszins is beschermd, wordt als woon- of recreatie gebied beschouwd.

(9) Gemeentelijke vrijstelling:
Perceel vrijgesteld van archeologisch onderzoek door een lokale overheid. Deze kan je aanvragen via het formulier op www.onroerenderfgoed.be/nl/psf/gemeentelijke-vrijstelling.

Dit schema heeft betrekking op omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen. Voor omgevingsvergunningen voor het verkavelen van gronden en duiding bij de andere begrippen, zie het andere schema.

Figuur 5: Stroomschema en betrokken criteria bij de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen (© OE)

1.4. Onderzoeksstrategie en -methode

Om het archeologisch potentieel van het plangebied te kunnen evalueren wordt een vooronderzoek uitgevoerd dat resulteert in een archeologienota. Het onderzoek vangt aan met een bureaustudie van geologisch, aardkundig, landschappelijk, historisch en archeologisch bronnenmateriaal. De gewonnen informatie beslaat de geomorfologie, landschapsgenese en bewoningsgeschiedenis van het plangebied en levert zo aanwijzingen op over de verwachte aard en bewaringstoestand van het archeologisch bodemarchief.

Gegevens over aardkunde en geologie zijn geraadpleegd via de webservices van DOV Vlaanderen en Geopunt. Standaard worden minstens de tertiair en quartair geologische kaart, de bodemkaart en het digitaal hoogtemodel geconsulteerd. Aanvullend wordt gebruik gemaakt van het boek 'Geologie van Vlaanderen' (BORREMANS 2015). Bestaande resultaten van landschappelijke boringen op en rond het terrein worden in het onderzoek geïncorporeerd. In het onderzoek bestaat bijzondere aandacht voor de mogelijke aanwezigheid van afgedekte bodems, podzolen en de bewaringskansen van archeologische restanten in de bodem van het plangebied. Het archeologisch en historische bronnenonderzoek vangt aan met de raadpleging van relevante gegevens op het Geoportaal Onroerend Erfgoed en de Centrale Archeologische Inventaris, en historische kaarten en orthofoto's op Geopunt. Dit kan aangevuld worden met informatie uit historische literatuur, toponymie en archeologische verslagen. Informatie over de aanwezigheid van kabel- en nutsvoorzieningen op het plangebied wordt via de KLIP-toepassing bij Informatie Vlaanderen opgevraagd. De afbakening van het plangebied en de beschrijving van de geplande ingrepen is gebaseerd op de informatie en plannen die door de initiatiefnemer ter beschikking werden gesteld. Alle digitale — en waar mogelijk ook analoge — onderzoeksdocumenten worden binnen een GIS-omgeving geïntegreerd, vergeleken en bestudeerd. Het archief van het onderzoek wordt bewaard bij De Logi & Hoorne bv. De verzamelde gegevens worden bovendien digitaal bewaard op minstens twee individuele dragers.

Uiteindelijk moet het archeologisch potentieel van het plangebied geëvalueerd en tegenover de geplande bodemingrepen geplaatst worden. Hieruit moet duidelijk blijken of de geplande ontwikkeling wetenschappelijk waardevol bodemarchief dreigt te beschadigen. Indien hierover onvoldoende zekerheid bestaat, moet afgewogen worden welke archeologische maatregelen wel voor uitsluitel kunnen zorgen.

2. Assessmentrapport

2.1. Landschappelijke gegevens

2.1.1. Ruimtelijke situering

Het 8984m² grote projectgebied bevindt zich aan de Rommelsweg 8 in Sint-Laureins. Het omvat kadasterpercelen kadasterpercelen 936D, 936E, 936F & 936G van afdeling 1, sectie A in Sint-Laureins. Het plangebied bevindt zich op zo'n 400m ten zuidwesten van de Sint-Laurentiuskerk en ligt in het centrum van de gemeente, nabij de Nederlandse grens. Ten zuiden en westen komen open zones met landbouwgronden voor.

Op het plangebied zijn geen waterlopen aanwezig. Ongeveer 450m ten noorden van het terrein stroomt het Leopoldkanaal en de perceelgrenzen van de nabije landbouwgronden worden gekenmerkt door watervoerende greppels.

2.1.2. Geologische gegevens

Geologisch gezien bevindt het projectgebied zich binnen de Vlaamse Vallei. Het Vlaamse Valleilandschap situeert zich ten noorden van Gent tussen Maldegem en Stekene met zuidelijke uitlopers richting de Boven-Schelde, het Leiedal, de Dendervallei en oostelijke uitlopers richting Rupel-Dijle-Demer tot nabij Werchter. De Vlaamse Vallei bestaat uit een complex van thalwegen die zich in verschillende fasen hebben ingesneden in het Paleogeen- en Neogeensubstraat en daarna opgevuld zijn geweest met jong-Quartaire sedimenten. Deze Vlaamse Vallei vormt de kern van Zandig Vlaanderen, een zandige vlakte met een TAW-waarde onder de +10m (BORREMANS 2015: 211-212).

Door het microreliëf en hydrografisch patroon van de Vlaamse Vallei is het mogelijk om nog een verdere onderverdeling van het landschap te maken. Het onderzoeksgebied wordt hierdoor ingedeeld in het Vlaklandschap van Eeklo. Deze regio situeert zich tussen Kaprijke en Brugge en vormt een zeer vlakke en zandige zone met een TAW-waarde tussen +4m en +7m. Doorheen het vlaklandschap loopt een complex van lange en lage microruggen met een west-oost richting. Hun relatieve hoogte varieert tussen de 1 tot 2m en hebben een breedte tussen 100 en 500m. Zo'n asymmetrische rug bevindt zich ter hoogte van het plangebied, namelijk de rug van Sint-Laureins. Ten zuiden ervan strekt zich een brede, vlakke depressie uit (DE MOOR & VAN DE VELDE 1994: 5).

Ter hoogte van het projectgebied werd het Lid van Ursel aangesneden. Het Lid van Ursel bestaat uit een homogene grijsblauwe tot blauwe klei, die niet kalk- of fossilhoudend is en weinig diagnostische macroscopische kenmerken bezit. Deze klei werd afgezet tijdens het midden-eoceen (Bartoniaan – 41,2–37,8 miljoen jaar geleden). Het Lid van Ursel dagzoomt in het zuidelijke deel van het heuvelgebied Oedelem-Zomergem-Adegem en dat van Hekelgem, Asse en Wemmel. De dikte van dit Lid varieert tussen 3m en 5m (JACOBS 2015: 144-145). Het Lid van Ursel wordt afgedekt door Quartaire afzettingen van het type 13. Dit type wordt omschreven als een opvolging van eolische afzettingen uit het Weichseliaan, hellingsafzettingen van het Quartair, fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan en aan de basis getijdenafzettingen uit het Eemiaan.

2.1.3. Aardkunde

Op de Vlaamse bodemkaart is de bodem van het plangebied gekarteerd als I-Zdh. Een bodemtype bestaat uit een matig natte Postpodzol met een humusrijke, sterk gehomogeniseerde tophorizont dikker dan 0,30m. Deze bodems zijn antropogeen beïnvloed en vertonen tekenen van jarenlange toevoer van bemesting en landbouwactiviteiten. Zdh-bodems zijn iets te nat in de winter maar vertonen een goede waterhuishouding in de zomer (VAN RANST & SYS 2000: 135-136). Daarbij bevat de bodem leem op geringe of matige diepte.

2.1.4. Topografie

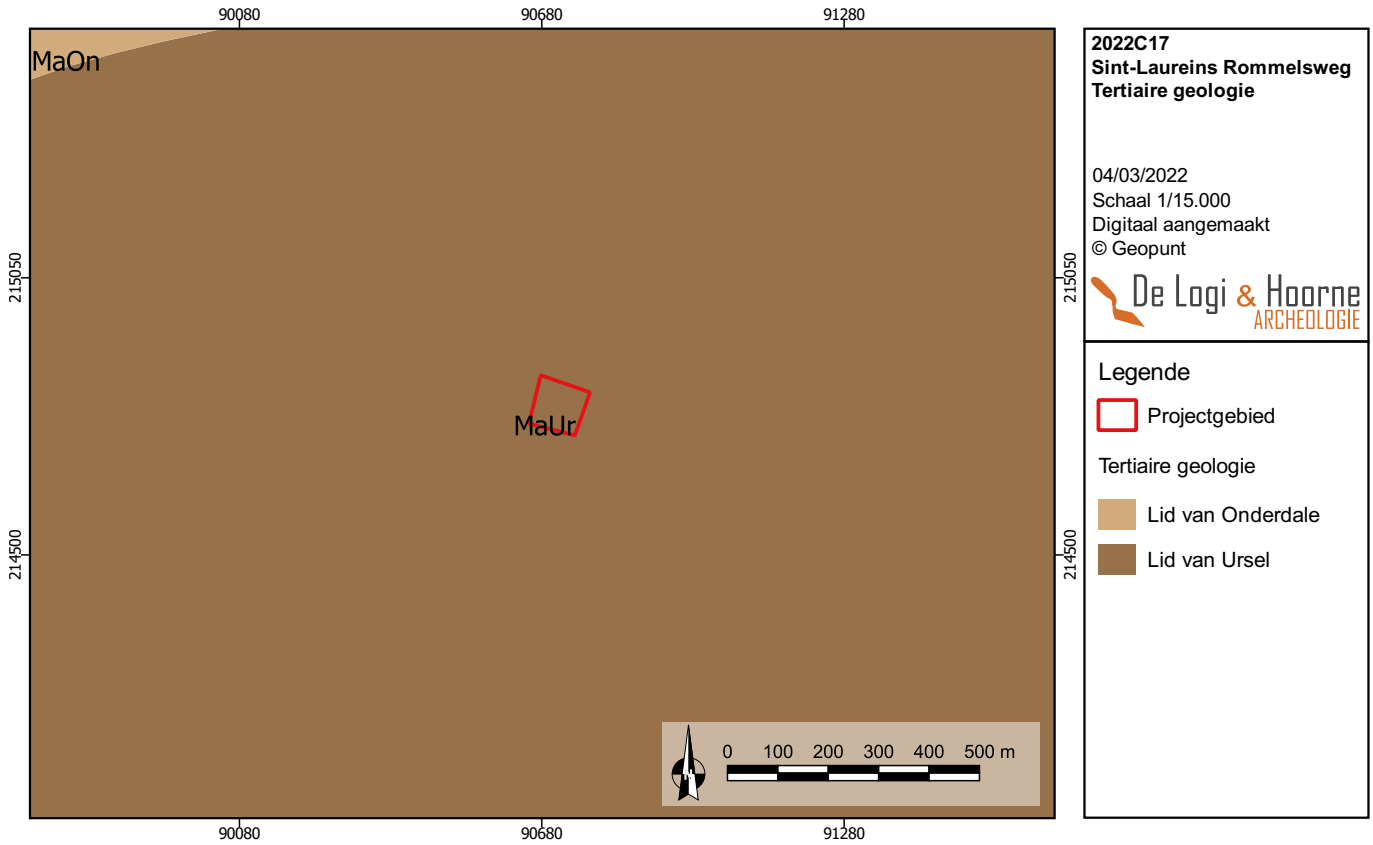
De topografie van het projectgebied is vrij vlak en wordt gekenmerkt door hoogtes variërend van 3,50m tot 5,04m TAW, maar de gemiddelde hoogte bedraagt zo'n 3,80m. De hoogste TAW-waarden liggen in het noorden van het terrein. De laagste waarden komen voor langsheen aan de straatzijde (de zuidzuidwestelijke grens van het terrein). De topografie reflecteert het huidige en historische landgebruik. De aflijning van de gebouwen kan worden herkend, alsook de OZO-WNW-georiënteerde 18de-19de-eeuwse perceelstructuren.

Het plangebied bevindt zich ten zuiden van een lokale OZO-WNW-georiënteerde zandrug, waarop het centrum van Sint-Laureins ligt. Deze rug haalt een gemiddelde hoogte van 5m TAW. Ten zuiden van het projectgebied liggen lagere, nattere gronden met een gemiddelde hoogte tussen 3,2 en 3,6m TAW. De smalle perceelstructuren worden veelvuldig omringd door greppels. De afwatering van de omgeving gebeurt via het Leopoldkanaal (DE MOOR & VAN DE VELDE 1994: 5) dat op zo'n 400m ten noorden van het plangebied loopt.

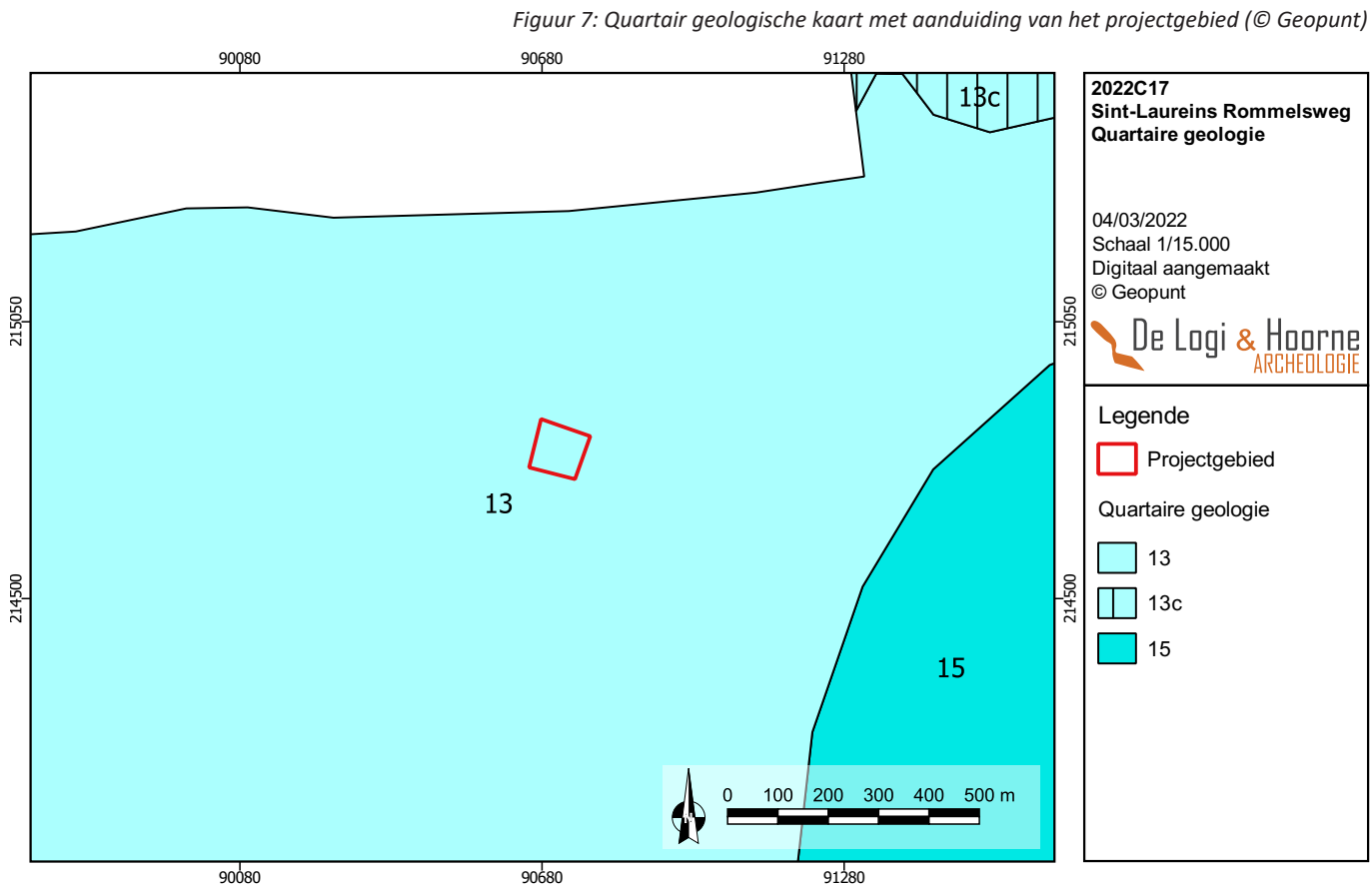
Volgens de kaart van de Traditionele Landschappen Vlaanderen wordt het projectgebied ingedeeld binnen de afbakening van *het Meetjesland ten westen van het kanaal Gent-Terneuzen* (211010). Dit landschap wordt gekenmerkt door vlakke landbouwgronden met een slechts weinig uitgesproken microreliëf. De nederzettingen en infrastructuur worden gestructureerd door de aanwezige microreliëfs-ruggen. De bebouwing kan een ruimte begrenzend functie uitoefenen (ANTROP 2002: 7).

2.1.5. Bodemgebruik

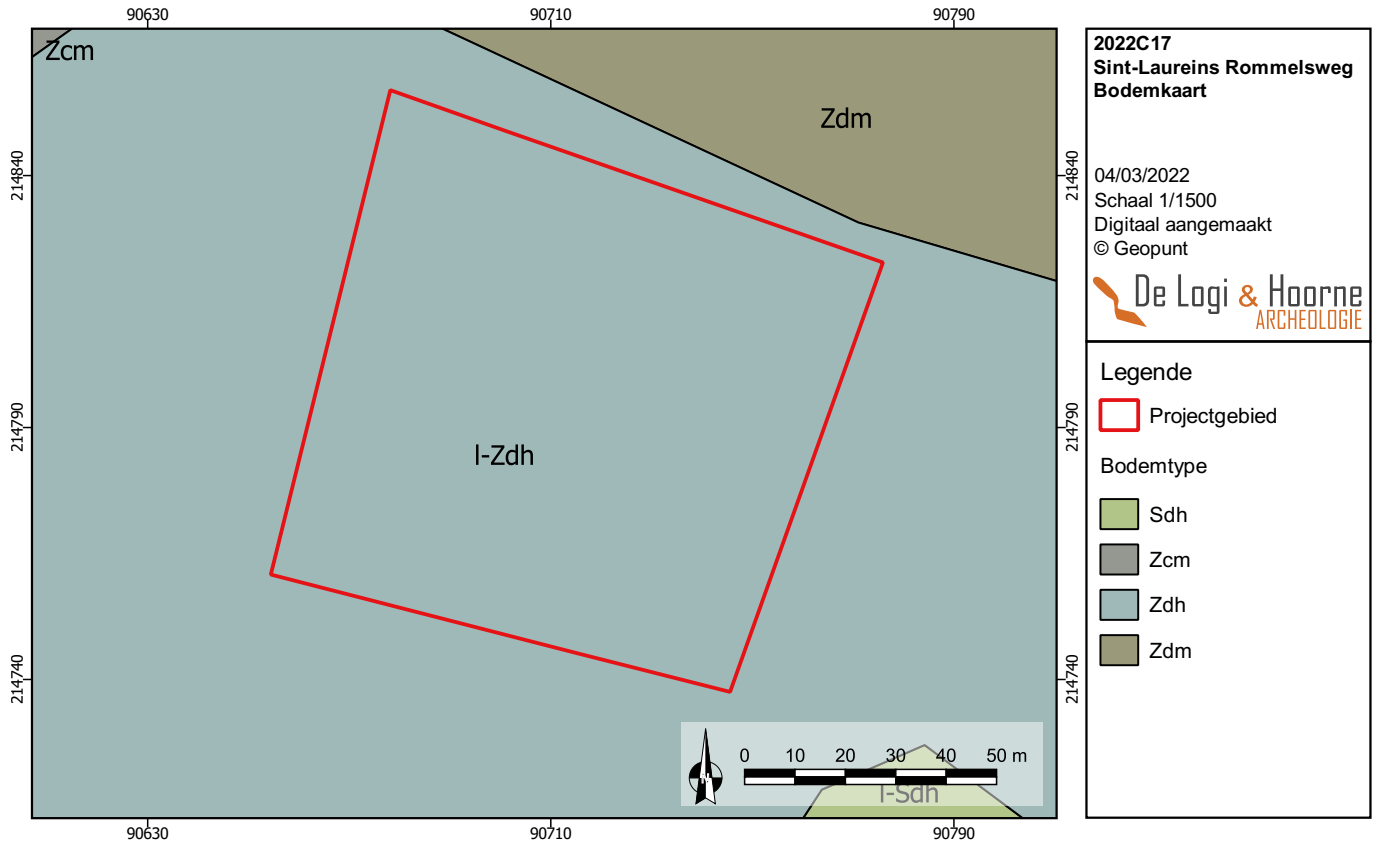
Historische kaarten wijzen er op dat het plangebied de late 18de tot het midden van de 19de eeuw onbebouwd was. Vandaag bevinden zich op het plangebied bevinden zich de gebouwen van het voormalige Edward Poppe Instituut, een op heden gesloten secundaire school. Orthofoto's tonen dat het landgebruik zo goed als ongewijzigd bleef sinds 1971. In het zuiden en westen is bebouwing aanwezig. Centraal in het plangebied en rond de gebouwen werden zones verhard. Dit landgebruik had een versturende impact hebben gehad op het bodemarchief. Het noorden bleef grotendeels onbebouwd, maar was (tijdelijk) in gebruik als sportterrein. In het zuidoosten en aan de westelijke grens staan bomen.

Figuur 6: Tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt)

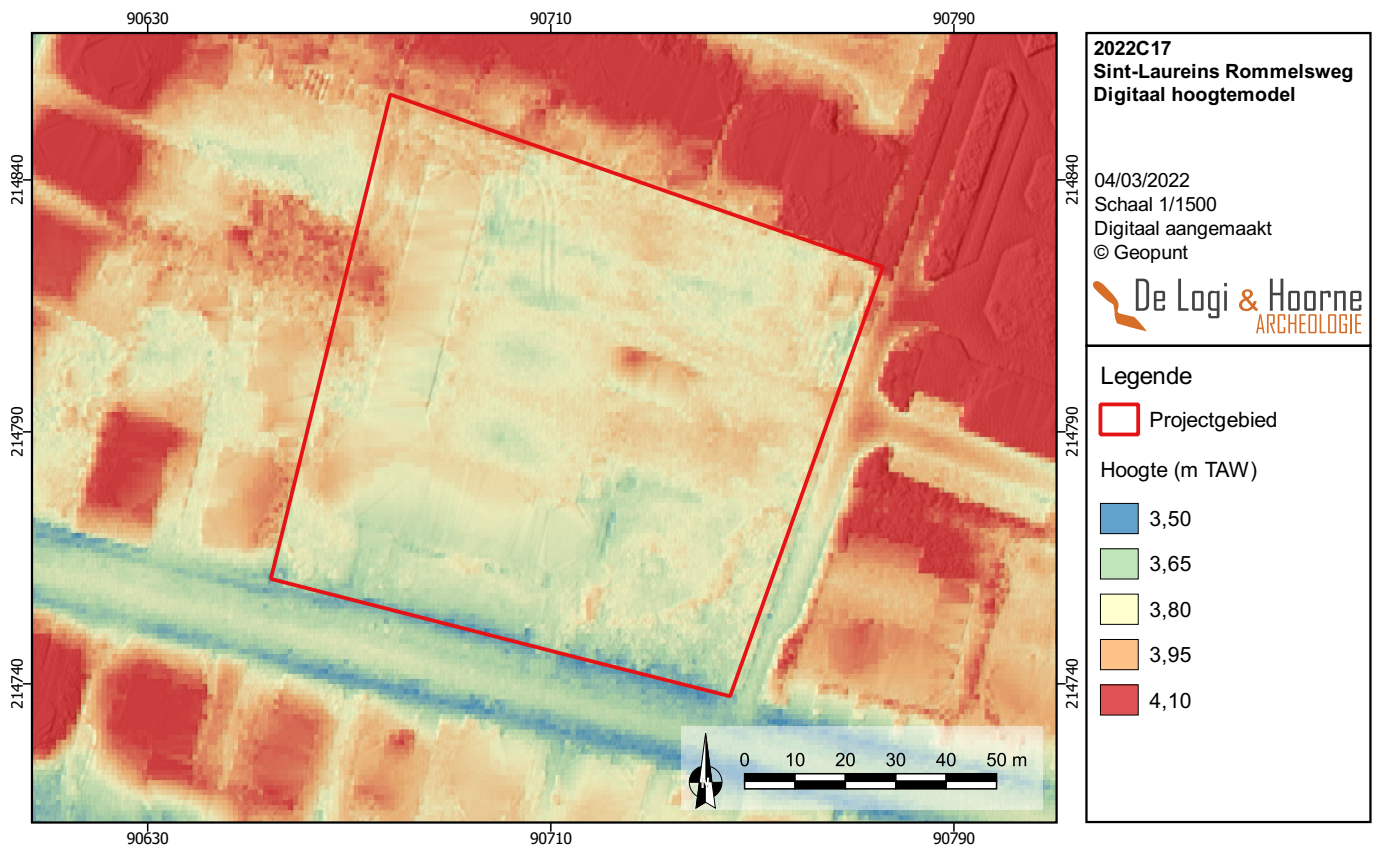

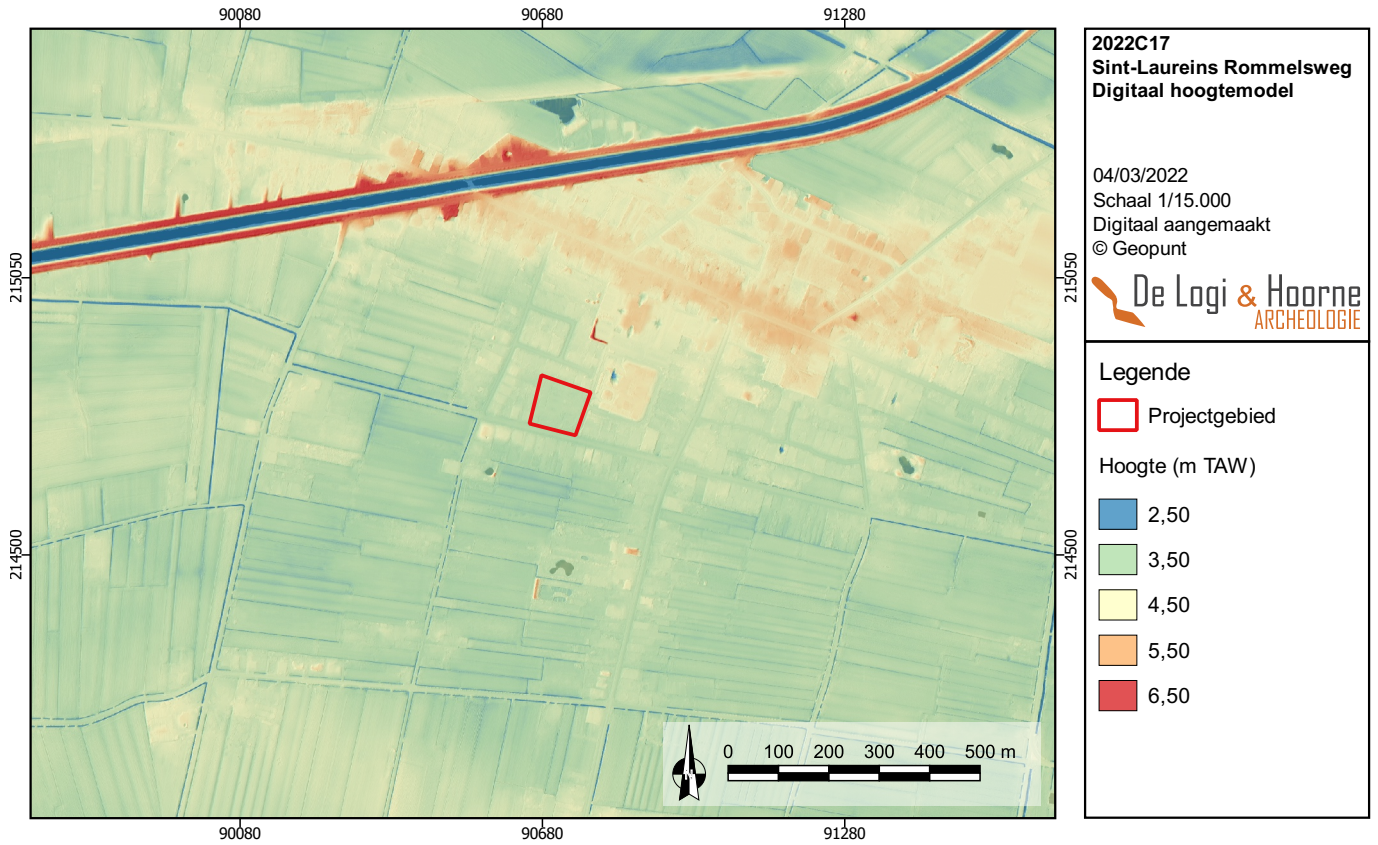
Figuur 7: Quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt)

Figuur 8: Het projectgebied op de bodemkaart (© Geopunt)

Figuur 9: Het projectgebied op een digitaal hoogtemodel (© Geopunt)

Figuur 10: De ruimere omgeving van het projectgebied op een digitaal hoogtemodel (© Geopunt)

Figuur 11: Het recente landgebruik binnen het projectgebied op een orthofoto (© Geopunt)

2.1.6. Synthese

Het projectgebied bevindt zich in het zuidwesten van de bewoningskern van Sint-Laureins en ligt op de lokale zandrug. Ten westen en zuiden bevindt zich een open landbouwgebied met vele greppels. De afwatering van het gebied gebeurt via het Leopoldkanaal dat ten noorden van het plangebied stroomt. De hogere ligging van het plangebied zelf wijst op een matig potentieel voor het aantreffen van *in situ* steentijd artefactensites en een behoorlijk archeologisch potentieel voor jongere sporensites.

Vandaag is het plangebied gedeeltelijk bebouwd en verhard. Dit recente landgebruik had een impact op de bodem en het eventueel aanwezige archeologisch bodemarchief die te herkennen is in de topografie van het terrein, wat de kans op goed bewaarde bodemsequenties vermindert. Dit heeft met name een sterk verminderende invloed op het potentieel van bewaarde steentijd artefactvindplaatsen vanuit bodemkundig perspectief. In de noordoostelijke en oostelijke zones bleef de bodem mogelijk gespaard van grootschalige ingrepen, waardoor het bewaringspotentieel voor archeologisch erfgoed daar als het beste wordt ingeschat.

2.2. Historische en archeologische gegevens

2.2.1. Historisch kader

De vroegste attestatie van *sinte laureins* dateert uit 1287. De parochie werd genoemd naar de martelaar Laurentius van Rome, de patroonheilige van Sint-Laureins (DEBRABANDERE *et al.* 2010: 233). Sint-Laureins behoorde tot het ambacht Maldegem en werd bestuurd door de schepbank van Maldegem. Er kwamen eveneens enkele (kleinere) enclaves voor van de Keure van Eeklo (in het zuiden) en de heerlijkheid van Watervliet, alsook de heerlijkheid van 'den Honsche' in het zuidwesten (RYSERHOVE 1979: 207).

In de middeleeuwen wordt een uitgestrekt veen- of moergebied vermeld dat zich rond Aardenburg zou hebben bevonden. Het strekte zich uit van *Warme* (Maldegem) tot Watervliet. Ook in Sint-Jan-in-Eremo, Sint-Margriete en Bentille (nu deelgemeenten van Sint-Laureins) waren moergronden aanwezig, alsook ten oosten en zuiden van Eeklo. Een oorkonde uit de tweede helft van de 13de eeuw specificeert de locatie van het moergebied tussen de kerktorens van Eeklo, Watervliet, Aardenburg en Maldegem. De gemeente Sint-Laureins bevond zich dus pal in het kerngebied van deze afbakening (RYSERHOVE 1979: 207-208; NOTTEBOOM 2003: 108-110).

Het moergebied rond Aardenburg werd vercijnsd door de graaf van Vlaanderen en sinds minstens 1187 vond er ontginning van het turf plaats (op kleine schaal). De meer grootschalige ontginning gebeurde vanaf de tweede helft van de 13de eeuw onder Gravin Margareta van Constantinopel die via rechtswege eigenares was van alle woeste gronden en moergronden in het graafschap. Zij verkocht onder meer te Sint-Laureins moergronden. De vraag naar turf als brandstof steeg in de 13de eeuw onder invloed van de groei van steden zoals Brugge, Damme, Aardenburg en Gent en de uitputting van het houtreserve. Om het turfvervoer te vergemakkelijken werden kleine kanalen aangelegd in de regio waaronder de Moerwatergang, het Vakeleed en het Sher Jansleed (RYSERHOVE 1979: 207-212; NOTTEBOOM 2003: 108-114).

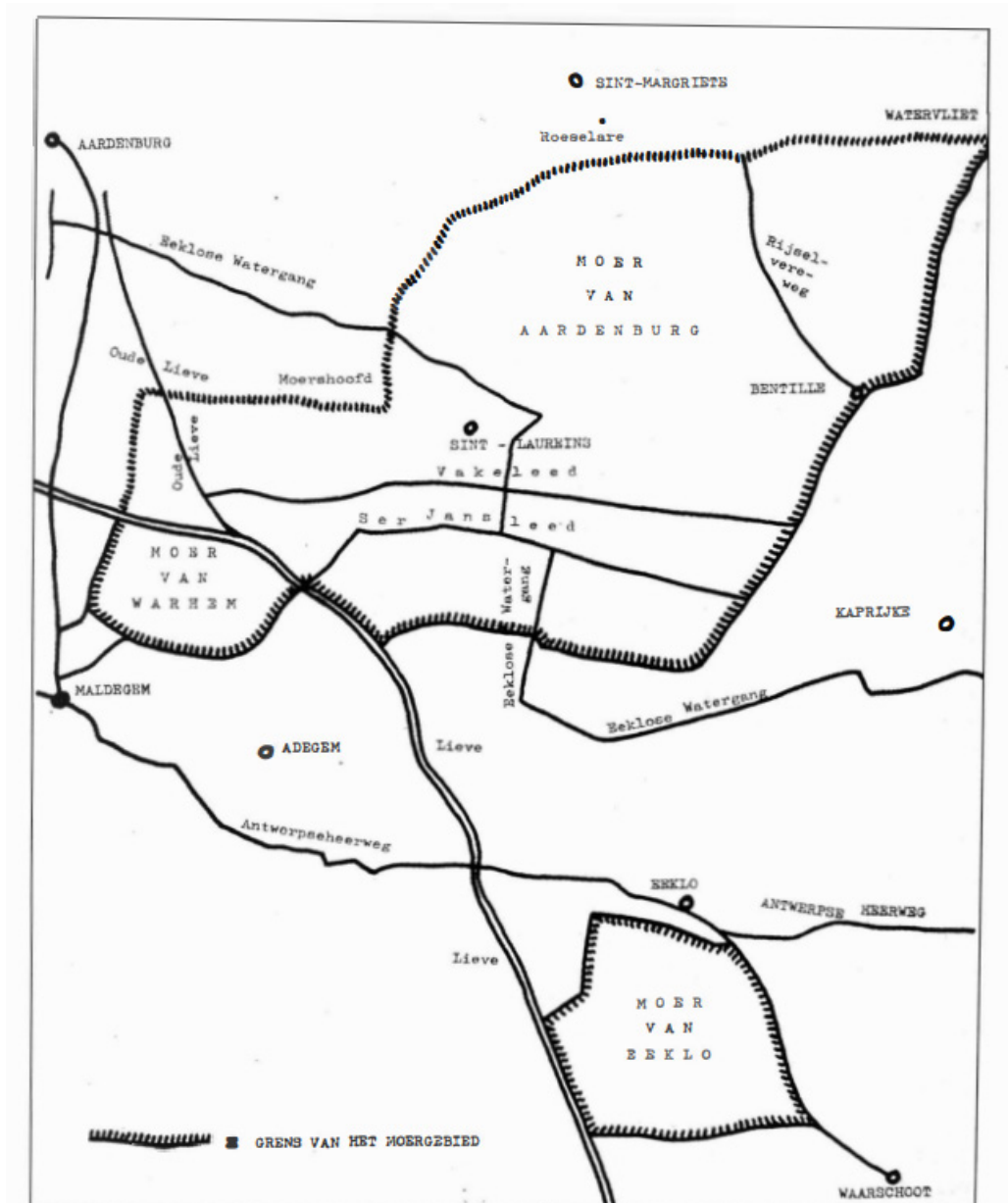
Ook het wegennet ten noorden van Maldegem weerspiegelt de laatmiddeleeuwse turfontginningsactiviteiten. De moergronden werden verdeeld in grote rechthoekige percelen, die nog te herkennen zijn in de Eerstestraat, Kruiskensstraat, Goochelrestraat in Sint-Laureins, alsook in de toponiemen Viermaten en Sint-Laureins-ten-Blokke, en de oude benamingen Sint-Laureins-in-de-Moere en Sint-Laureins-in-de-Woestijne. De blokken werden verder verdeeld in smalle reepvormige, stelselmatig uitgeturfde percelen (NOTTEBOOM 2003: 111).

Hoewel de stichtingsdatum van Sint-Laureins onbekend is, worden in 1310 en 1332 respectievelijk de naam van de parochie en de naam van een parochiepriester vermeld. Er wordt vermoed dat de parochie werd gesticht op het einde van de 13de eeuw en dat de vroegste bewoners turfontginners waren (RYSERHOVE 1979; DEBRABANDERE *et al.* 2010: 233). De oudste bewaarde delen van de huidige Sint-Laurentiuskerk zouden dateren uit de periode 1350-1400 (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, INVENTARISNUMMER 31508).

In Sint-Laureins bleef de turfonginning minstens doorgaan tot het midden van de 14de eeuw, hoewel schenkings- en verkoopsoorkonden uit de vroege 14de eeuw reeds op de verarming en uitputting van de turfgronden wijzen. Doorheen de 14de eeuw zouden landbouwgronden, moeren en woeste gronden zich tussen elkaar hebben bevonden. Tegen 1572 was het merendeel van Sint-Laureins in gebruik als akkerland (RYSERHOVE 1979; NOTTEBOOM 2003: 113).

De regio ten noorden van Sint-Laureins moest verschillende fasen van inpoldering ondergaan om het land definitief te vrijwaren van doorbraken van de zee. De turfonginning zorgde er onder meer voor dat het grondniveau daalde en de regio kwetsbaarder werd voor overstromingen. In 1842-1846 werd het Leopoldkanaal aangelegd ten noorden van het plangebied, dat zorgt voor de voornaamste afwatering in de omgeving (NOTTEBOOM 2003: 113-114).

Figuur 12: De moeren van Aardenburg en Eeklo in de late middeleeuwen (© Notteboom 2003: 110)

In het midden van de 19de eeuw heerste in Sint-Laureins veel armoede en werkloosheid. Om hier verbetering in te brengen worden verschillende openbare werken opgestart waaronder de aanleg van stenen wegen en het Leopoldskanaal. In 1843 richtte Antonina Van Damme het Godshuis op als hospice voor ouderen, een weeshuis en een hospitaal, en begon de bouw van dit tot op heden een belangrijk monument in Sint-Laureins en het Meetjesland. De officiële naam luidde Hospice van den H. Joseph of Godshuis van den H. Joseph. Het werd in gebruik genomen in 1849 en fungeerde als een zelfstandige gemeenschap met een klooster. Bij het overlijden van Antonina Van Damme in 1879 kwam het Godshuis in handen van de Commissie voor Openbare Onderstand van de gemeente. Tijdens de wereldoorlogen deden de kelders van het complex dienst als schuilplaats voor de lokale inwoners. Het complex kwam sinds 1970 in verval en de landerijen (oorspronkelijk 15ha) werden sindsdien verkaveld. Het nieuwe Sint-Jozefrustoord werd in 1990 opgericht net ten zuiden van het oude, toen verlaten complex. In 1999 werd het Godshuis verkocht en het is sindsdien in gebruik als feest- en congreszaal en als hotel (NOTTEBOOM 2014; AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022). Het Godshuis ligt op amper 200m ten noordoosten van het plangebied. In 1977 fuseerde Sint-Laureins met de gemeenten Sint-Jan-in-Eremo, Sint-Margriete, Waterland-Oudeman en Watervliet.

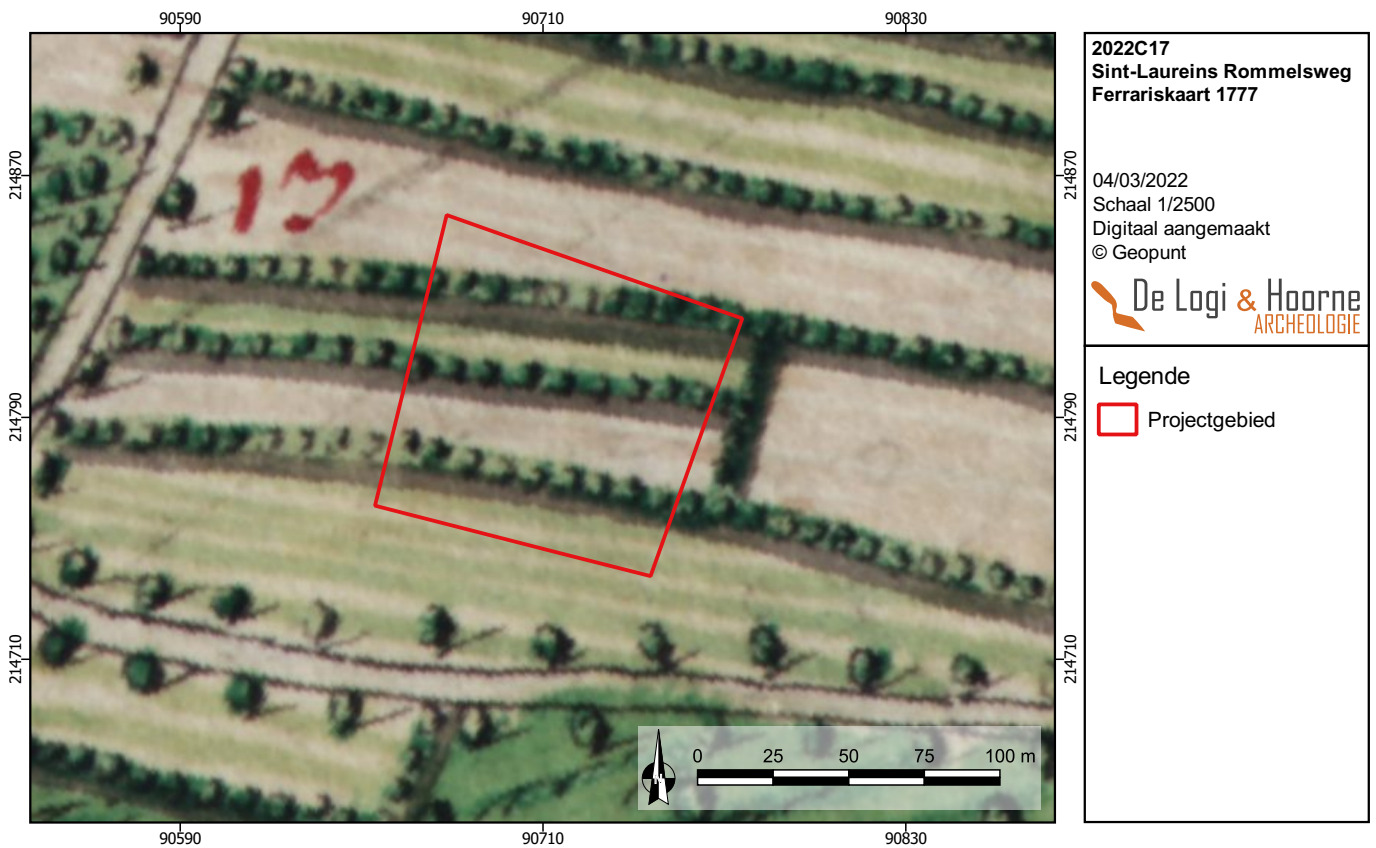
Het plangebied wordt doorheen de eeuwen afgebeeld op verschillende historische kaarten. Een kaart uit 1716 (CARTESIUS 2022a) toont dat het plangebied zich ten zuidwesten van het dorpscentrum van S. Laurent bevond. Het is onbebouwd en in gebruik voor landbouwdoeleinden. Op de Ferrariskaart (1777) komt eveneens geen bewoning voor binnen het plangebied. Drie vrijwel O-W-georiënteerde, parallelle rijen struiken of bomen omringen smalle percelen die doorlopen ten westen van het projectgebied. Deze perceelstructuur blijft behouden tot het midden van de 19de eeuw en is herkenbaar op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) en de Poppkaart (1842-1879), hoewel op deze kaarten ook een breder perceel voorkomt in het oosten van het plangebied. Vermoedelijk betreft dit hetzelfde perceel als hetgeen dat op de Ferrariskaart net ten oosten van het plangebied ligt. Op de Poppkaart staat de Rommelsweg aangeduid als Bommels. De topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) toont geen percelen, maar ook op deze kaart is geen bewoning aanwezig binnen de grenzen van het plangebied. Een historische kaart uit 1877 (CARTESIUS 2022b) bevestigt deze bevindingen.

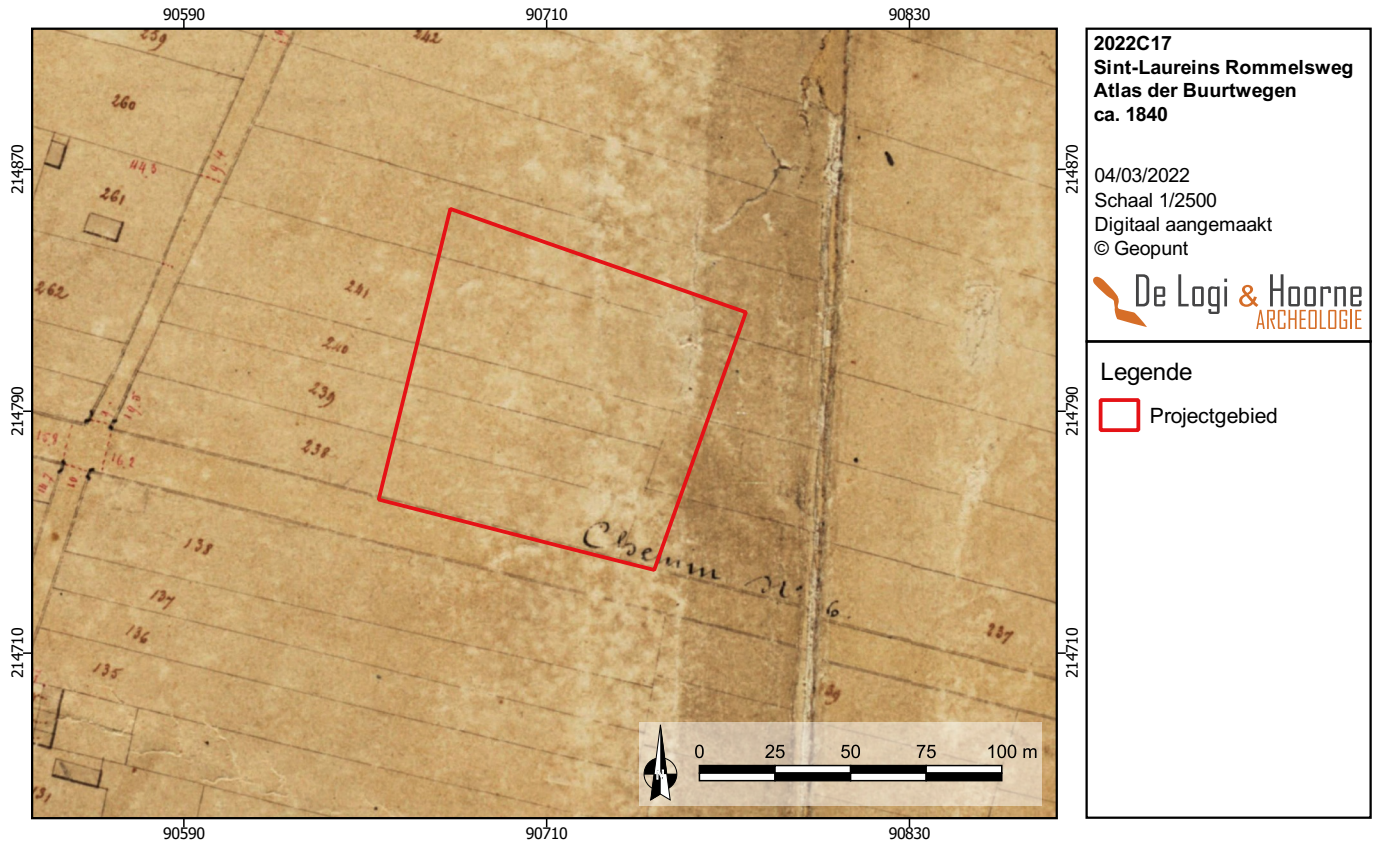
Het projectgebied werd doorheen de jaren op enkele luchtfoto's en orthofoto's vastgelegd. De oudste beschikbare orthofoto is een opname uit de zomer van 1971 waarop bebouwing en verhardingen voorkomen in het westen, zuiden en de centrale zone van het plangebied. Het noordoosten is onbebouwd. De percelen rondom het plangebied bleven grotendeels onbebouwd behalve in het zuidoosten. De Rommelweg is omlijnd met bomen. Een orthofoto uit 1989 toont dezelfde situatie voor het plangebied, maar rondom nam de bebouwing sterk toe. Vanaf het jaar 2000 zijn op een meer regelmatige basis luchtfoto's genomen boven het gebied. De hogere resolutie van deze beelden laat toe meer detail te onderscheiden. De opeenvolgende orthofoto's sinds 2000 tonen dat het bodemgebruik binnen het projectgebied quasi niet meer veranderde tot op heden. Een orthofoto uit 2012 toont dat de onbebouwde noordoostelijke zone in gebruik was als sportterrein, maar onverhard bleef. Er wordt vanuit gegaan dat het recente landgebruik een versturende impact had op een groot deel van het plangebied. Enkel in de onbebouwde en onverharde zones lijkt de impact beperkt te zijn gebleven.

Figuur 14: Historische kaart van Sint-Laureins uit 1716 met approximatieve aanduiding van het plangebied (© Cartesius 2022a)

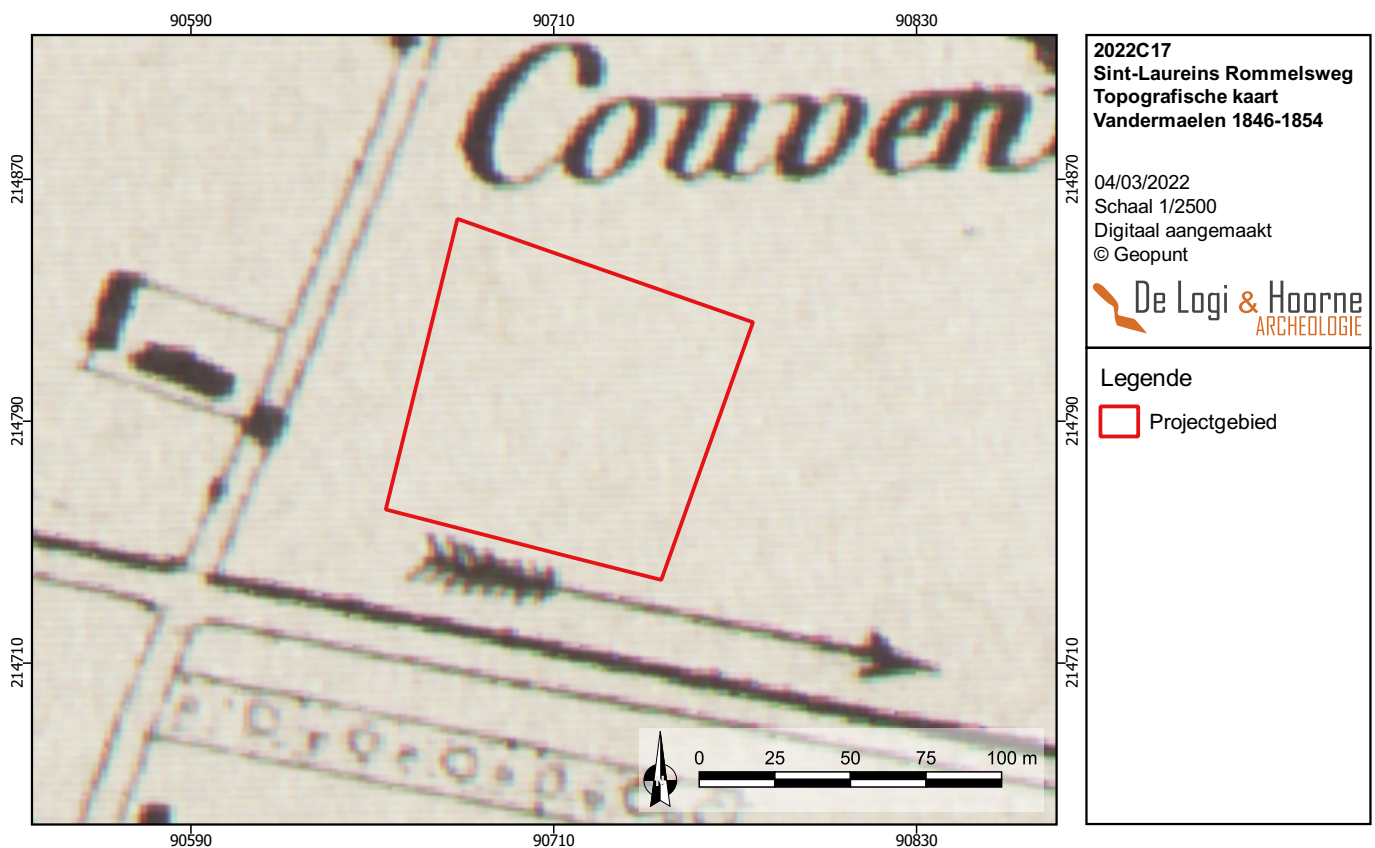
Figuur 13: Het projectgebied op de Ferrariskaart van 1777 (© Geopunt)

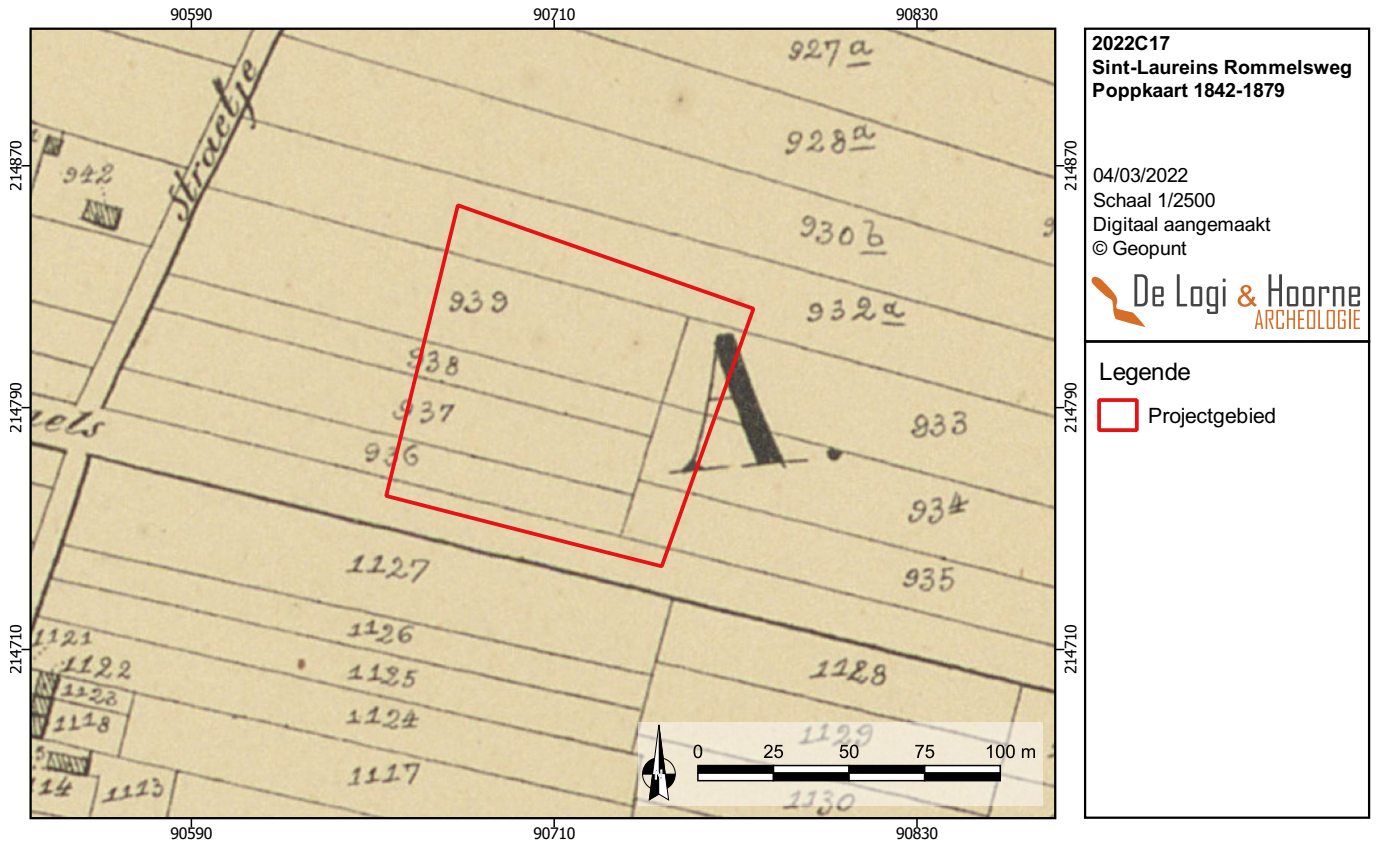

Figuur 15: Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen van ca. 1840 (© Geopunt)

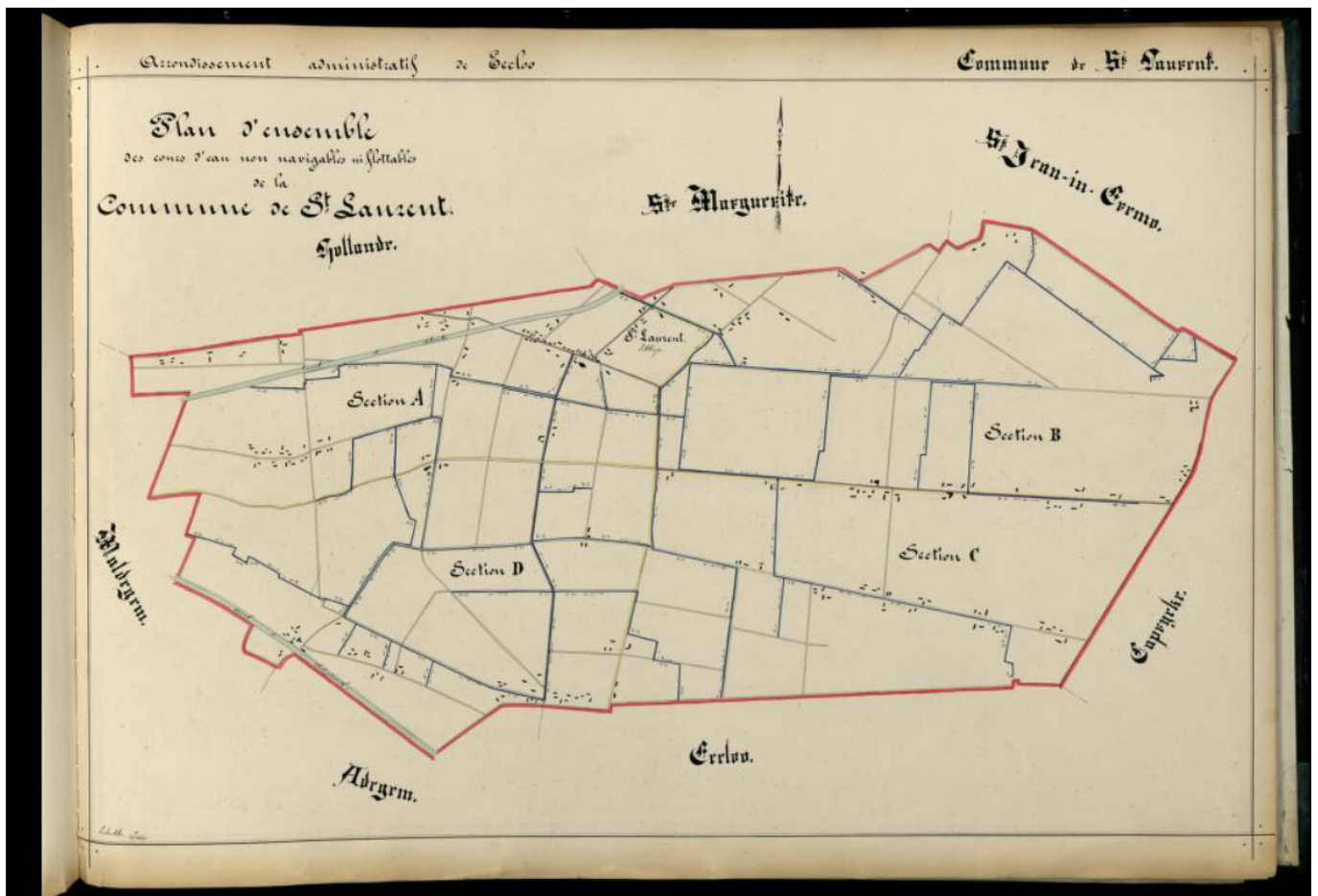
Figuur 16: Het projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen van 1846-1854 (© Geopunt)

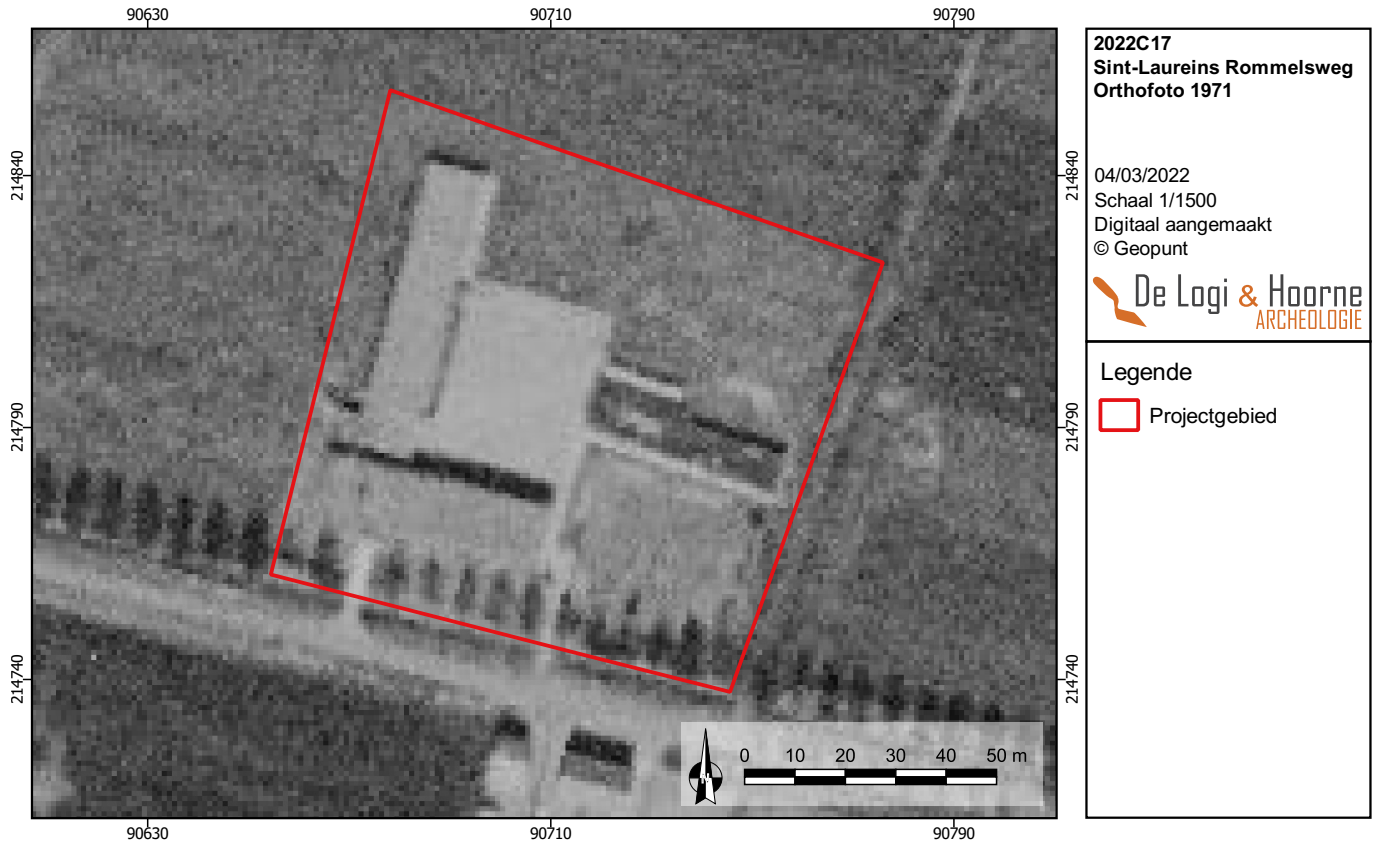

Figuur 17: Het projectgebied op de Poppkaart van 1842-1879 (© Geopunt)

Figuur 18: Historische kaart van Sint-Laureins uit 1877 (© Cartesius 2022b)

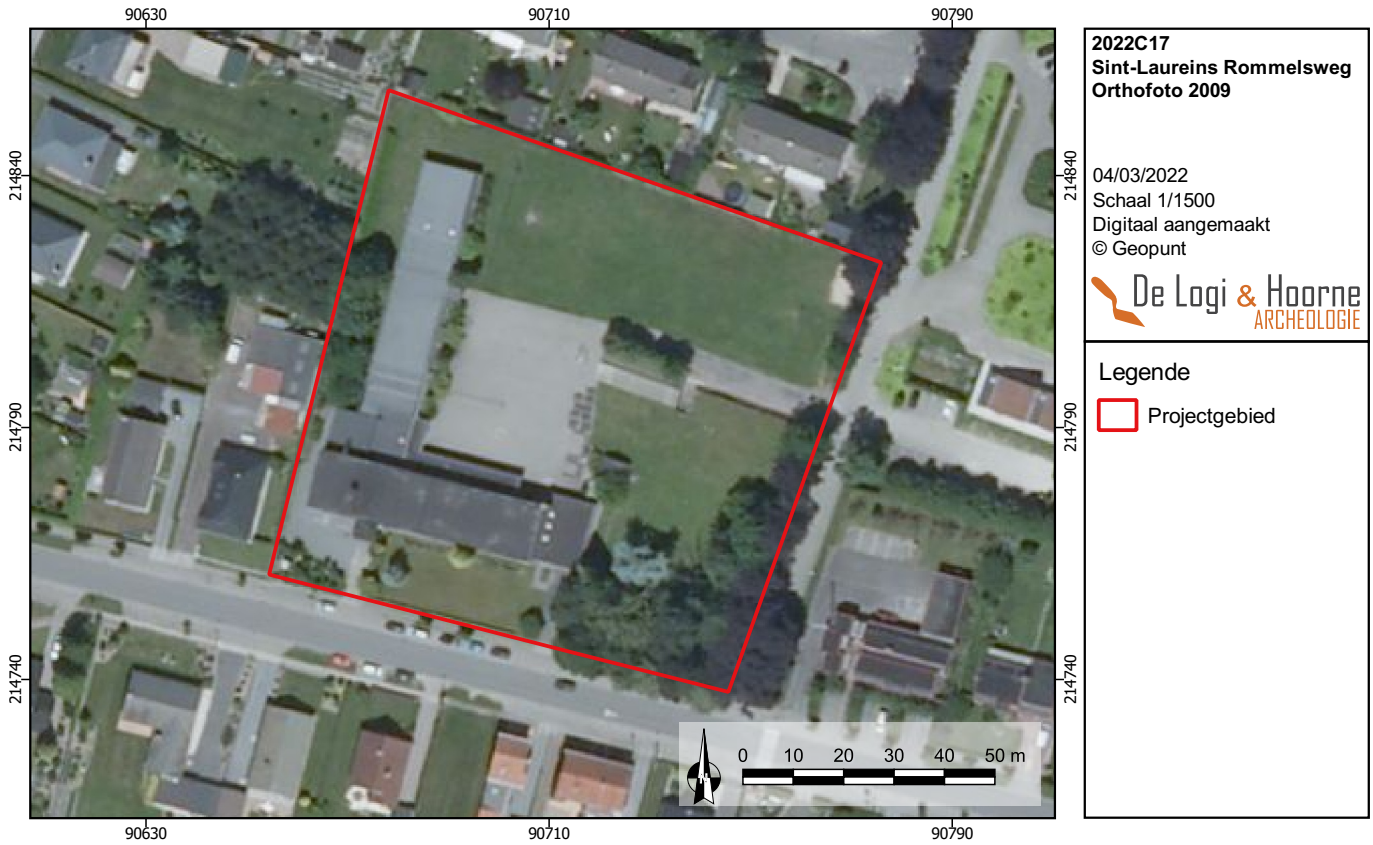

Figuur 19: Het projectgebied op een orthofoto uit 1971 (© Geopunt)

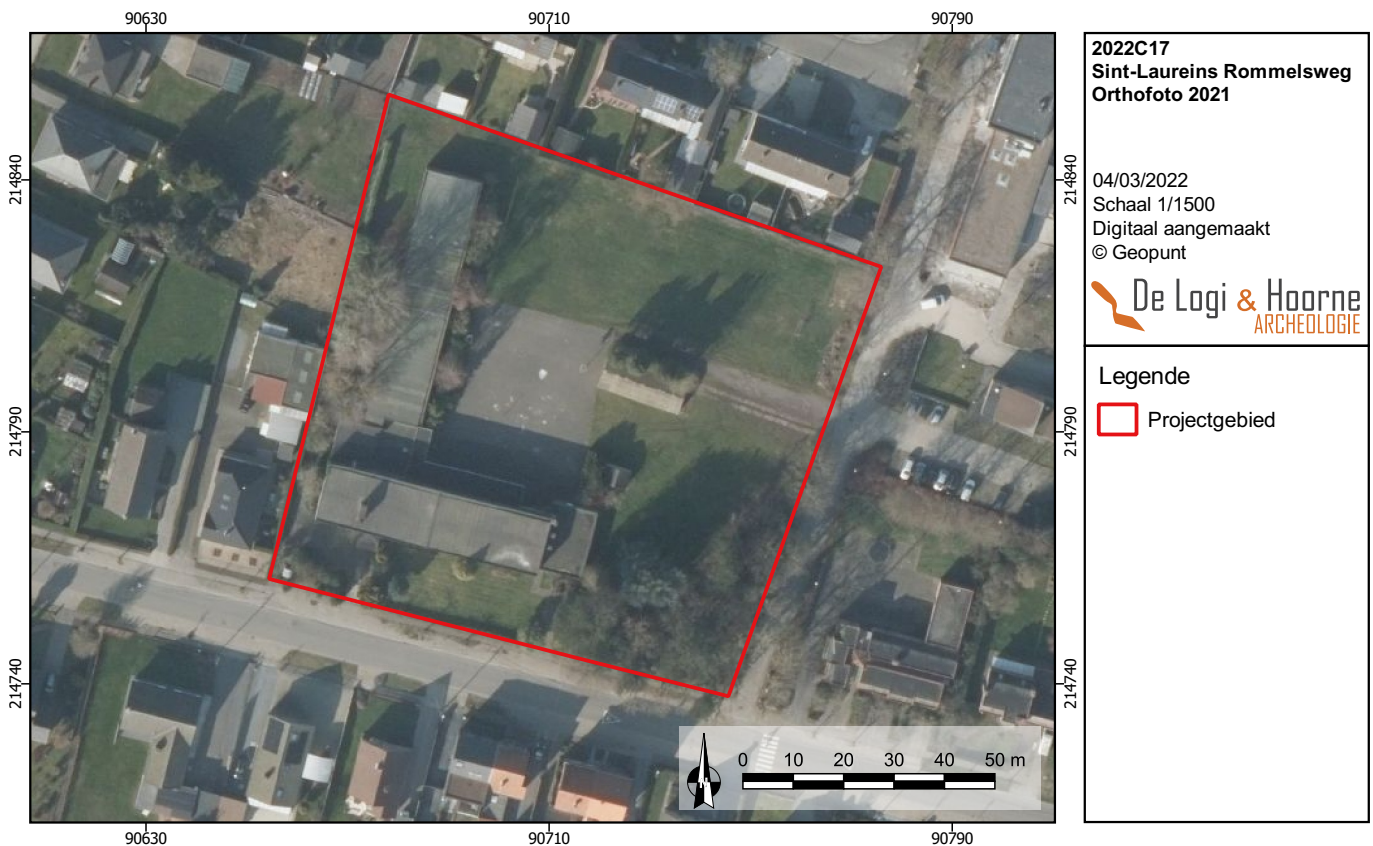

Figuur 20: Het projectgebied op een orthofoto uit 1989 (© Geopunt)

Figuur 21: Het projectgebied op een orthofoto uit 2009 (© Geopunt)

Figuur 22: Het projectgebied op een orthofoto uit 2021 (© Geopunt)

2.2.2. Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het plangebied werden tot op heden geen archeologische vaststellingen gedaan. In de nabije omgeving werden slechts een zeer beperkt aantal archeologische sites aangetroffen en onderzocht.

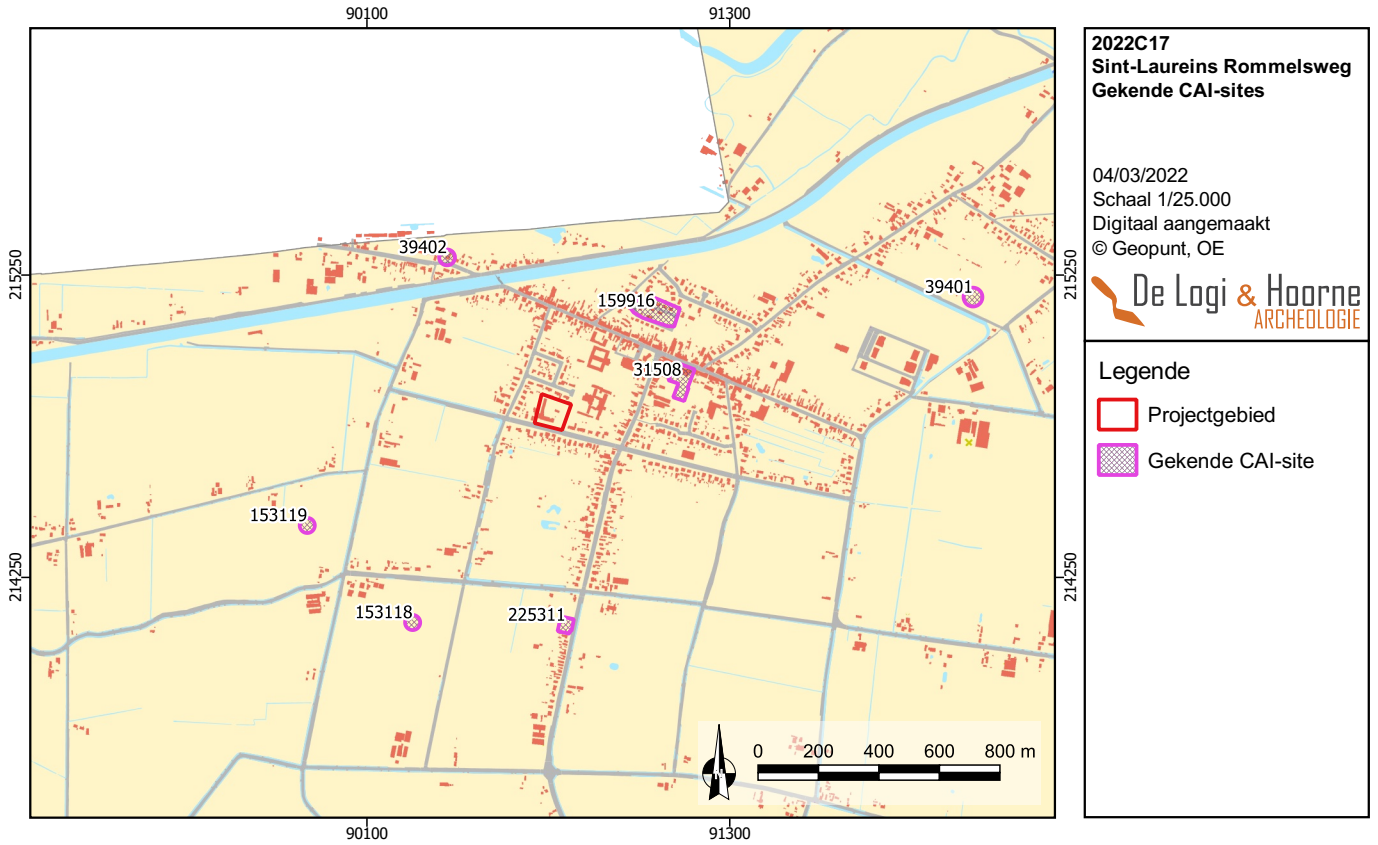
Een proefsleuvenonderzoek aan de Kantijnstraat op zo'n 480m ten noordnoordoosten van het plangebied toonde de aanwezigheid van vier (perceel)grachten aan op het terrein daterend uit de nieuwe tijd (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, INVENTARISNUMMER 159916). Ook zo'n 700m ten zuiden van het projectgebied zijn bij een proefsleuvenonderzoek aan de Leemweg enkel perceelgrachten uit de 19de eeuw aangetroffen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, INVENTARISNUMMER 225311). Een laatste proefsleuvenonderzoek, aan de Langeweg op zo'n 2,5km ten oostnoordoosten van het plangebied, resulteerde in vrijwel dezelfde bevindingen. Er werden gedempte perceelgrachten, stortkuilen en ontwateringsgreppels vastgesteld uit de nieuwe en nieuwste tijd (Centrale Archeologische Inventaris, Inventarisnummer 982822).

Daarnaast wijzen verschillende CAI-sites op een funerair aspect in de vorm van (ongedateerde) grafheuvels vastgesteld op luchtfoto's (*cropmarks*) (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, INVENTARISNUMMERS 153112, 153118 & 153119). Erfgoedonderzoek wees daarbij nog op twee houten molen die zich in de (late) 18de eeuw aan weerszijden, ten oosten en westen, van de bewoningskern Sint-Laureins bevonden (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, INVENTARISNUMMERS 39401 & 39402).

De archeologisch onderzochte sites in de nabije omgeving zijn zeer beperkt en wijzen zo goed als alleen op de ontwatering van de gronden in de nieuwe en nieuwste tijd. Vrijwel alle nabije gekende CAI-sites zijn gelegen op de hogere lokale zandruggen, terwijl het plangebied zich juist ten zuiden van zo'n rug bevindt.

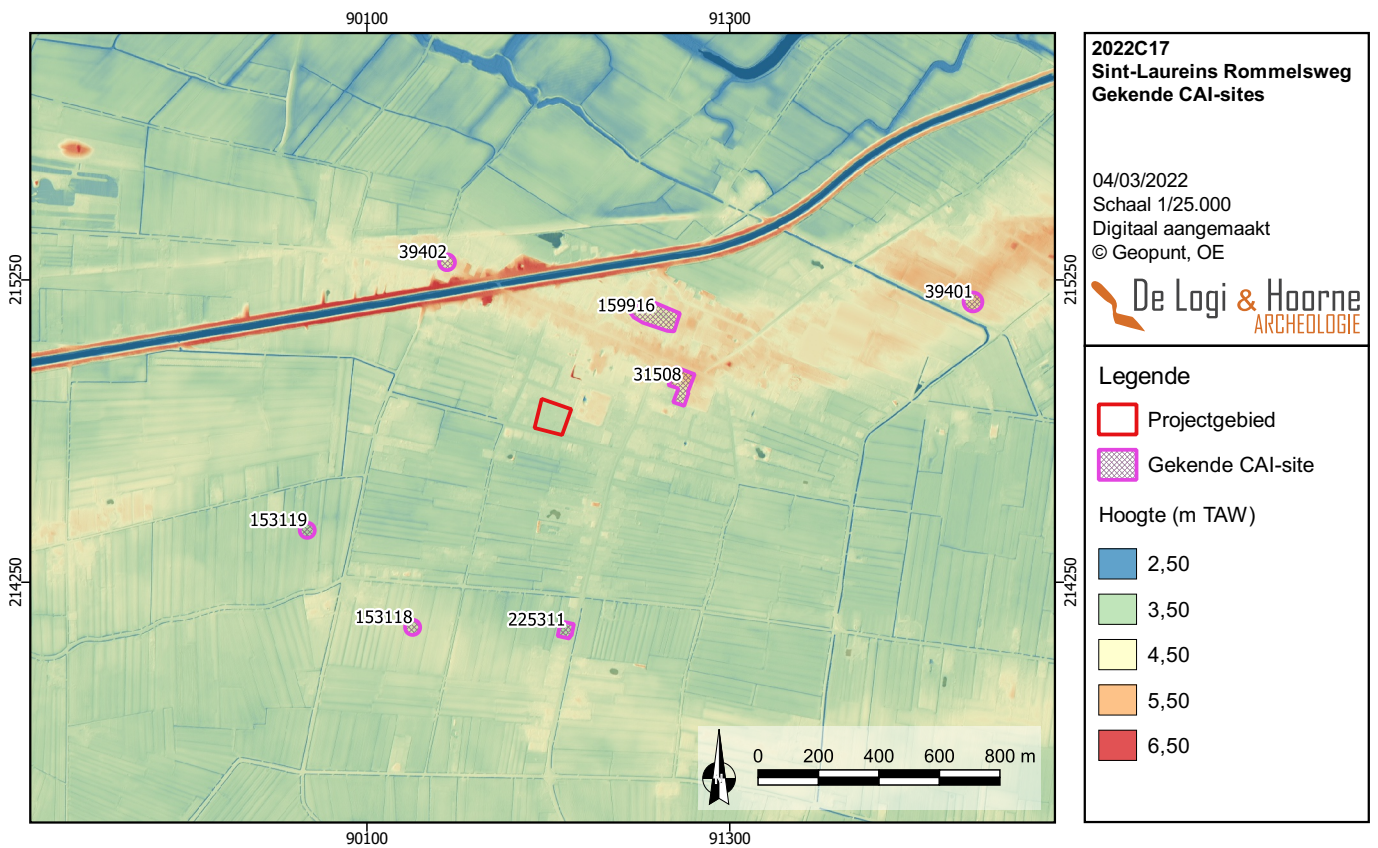
Figuur 23: Overzicht van de gekende CAI-sites in de ruimere omgeving van het projectgebied (© OE)

CAI ID	Naam	Type onderzoek	Aard en vondstmateriaal	Datering	Afstand en richting van plangebied
31508	Kerk Sint-Laureins	Erfgoedonderzoek	Kerk	Volle middeleeuwen, late middeleeuwen	450m NO
39401	Sint-Laureins 1	Erfgoedonderzoek	Houten windmolens	Nieuwe tijd	1450m ONO
39402	Sint-Laureins 2	Erfgoedonderzoek	Houten windmolens	Nieuwe tijd	600m NW
153112	Rode Hand Circulaire structuur 452	Luchtfotografie	Circulaire structuur: grafheuvel	Onbekend	1500m ZZO
153118	Luizen Kerkhof Circulaire structuur 453	Luchtfotografie	Circulaire structuur: grafheuvel	Onbekend	840m ZW
153119	Middeldorp Circulaire structuur 454	Luchtfotografie	Circulaire structuur: grafheuvel	Onbekend	900m WZW
159916	Kantijnstraat I	Proefsleuvenonderzoek	Vier (perceel)grachten	Nieuwe tijd	480m NNO
982822	Langeweg	Proefsleuvenonderzoek	Gedempte perceelgrachten, stortkuilen, ontwateringsgreppels	Nieuwe en nieuwste tijd	2450m ONO
225311	Leemweg	Proefsleuvenonderzoek	Perceelgrachten	19de eeuw	700m Z

Figuur 24: Gekende CAI-sites in de nabije omgeving op de kadasterkaart (© Geopunt, OE)

Figuur 25: Gekende CAI-sites in de nabije omgeving op een digitaal hoogtemodel (© Geopunt, OE)

2.3. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Op basis van bovenstaande resultaten blijkt dat het plangebied vandaag in een rurale omgeving ligt. De bureaustudie wees uit dat in de late middeleeuwen turf werd ontgonnen in de omgeving. Het plangebied bleef minstens van 1716 tot het midden van de 19de eeuw onbebouwd en was in gebruik als landbouwgrond. Orthofoto's tonen dat sinds minstens 1971 en tot op heden bebouwing en verhardingen aanwezig zijn op het terrein. Ten zuiden en westen bevinden zich ook vandaag nog grote zones met open, landbouwgrond.

In de omgeving van het plangebied blijken archeologische vindplaatsen met ontwateringsgreppels uit de nieuwe tijd aanwezig te zijn, alsook funeraire elementen uit de metaaltijden. Deze gekende CAI-sites liggen op de hogere lokale zandruggen. Het landschappelijk onderzoek wijst er bovendien op dat het terrein zich op een aantrekkelijke locatie bevindt voor bewoning op de zuidelijke rand van een hoger gelegen zandrug in de nabijheid van nattere landbouwgronden. De aardkundige gegevens geven aan dat op het terrein sprake is van een matig bewaarde bodemopbouw.

2.4. Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

De informatie verzameld met de bureaustudie wijst voor het plangebied op een matig archeologisch potentieel. Indien daadwerkelijk archeologische relictten in de bodem aanwezig zijn wordt hier — op basis van de vroegere en hedendaagse ligging van het terrein en het gekend historisch bodemgebruik — geen site met complexe verticale stratigrafie verwacht. De archeologische voorkennis toont aan dat er een behoorlijke kans bestaat op de aanwezigheid van afwateringsspooren op het plangebied uit de nieuwe tijd – die vanuit archeologisch oogpunt weliswaar minder interessant zijn - en een matige kans op het aantreffen van funeraire sporen uit de metaaltijden.

Uit de combinatie van de geologische en aardkundige gegevens, en de kennis over het historisch bodemgebruik van het plangebied blijkt de kans op een goede bewaring van het archeologisch bodemarchief eerder klein tot matig. De aanwezige bebouwing en verhardingen verstoorden het bodemarchief vermoedelijk reeds tot zo'n 0,50m-1,00m diepte. Enkel in de onverharde en onbebouwde zones in het noordoosten en oosten van het plangebied is de bewaringskans groter.

2.5. Antwoorden op de onderzoeksvragen

Op basis van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen als volgt beantwoord worden:

- Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?

Het projectgebied ligt op de zuidelijke rand van een lokale zandrug in het zuidwesten van de bewoningskern van Sint-Laureins en heeft een matig natte zandbodem (I-Zdh). Ten westen en zuiden bevinden zich nattere landbouwgronden. De hogere ligging wijst op een matig potentieel voor het aantreffen van *in situ* steentijd artefactensites en een matig archeologisch potentieel voor jongere sporensites.

- Welke evolutie kende het landgebruik en welke invloed heeft dit gebruik op de bewaring van het potentieel aanwezige archeologisch erfgoed?

Het plangebied bleef minstens sinds 1716 tot het midden van de 19de eeuw onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Het recente landgebruik, bebouwing en verhardingen, had een impact op het bodemarchief en is te herkennen in de topografie. Dit heeft een verminderende invloed op het potentieel van bewaarde steentijd artefactvindplaatsen vanuit bodemkundig perspectief. In het noordoosten en oosten bleef de bodem mogelijk gespaard van grootschalige ingrepen, waardoor het bewaringspotentieel voor archeologisch erfgoed daar als het beste wordt ingeschat.

- *Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites? Wat is de aard, datering en bewaring? Bestaat hierover voldoende zekerheid?*

Binnen het plangebied is er geen indicatie voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites. Er is een behoorlijke kans op de aanwezigheid van afwateringsspooren uit de nieuwe tijd en een matige kans op het aantreffen van funeraire sporen uit de metaaltijden. Op basis van het bureauonderzoek bestaat echter onvoldoende zekerheid over de aan-/of afwezigheid en de bewaringsgraad van een archeologische vindplaats op het plangebied.

- *Wat is het archeologisch potentieel van het projectgebied?*

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kent het plangebied een matig archeologisch potentieel.

- *Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?*

Een eventueel aanwezige archeologische vindplaats binnen het projectgebied kan waardevolle informatie bevatten over de slechts beperkt gedocumenteerde archeologische kennis van Sint-Laureins. Afhankelijk van de daadwerkelijk aanwezige relictten kan het bodemarchief ook kennis met betekenis op regionaal en Vlaams niveau bezitten.

- *Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?*

De geplande werken omvatten de afbraak van de huidige bebouwing (1124m²) en verhardingen (1453m²). De aanleg van nieuwbouwen en nieuwe verhardingen zal minimaal 4189m² verstoren van het 8984m² grote plangebied en dit tot zo'n 0,50-1,20m onder het maaiveld. Daarbij komt nog andere randaanleg zoals regenwater- en een septische putten en een wadi. Zo'n 500m² aan bestaande bebouwing blijft behouden, alsook de 350m² grote zone waarin bomen bewaard blijven.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kunnen niet alle onderzoeksvragen met voldoende zekerheid beantwoord worden. Bijkomende fases van archeologisch vooronderzoek zijn nodig om vast te stellen of binnen het plangebied een goed bewaarde, wetenschappelijk waardevolle archeologische vindplaats aanwezig kan zijn en/of de geplande werken een bedreiging vormen voor het eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief. Deze gegevens zijn noodzakelijk om een correct programma van maatregelen te kunnen maken, dat indien nodig de waardevolle informatie in de bodem *in* of *ex situ* veilig stelt.

2.6. Afweging noodzaak en motivering verder onderzoek

Op basis van de resultaten van het voorafgaand bureauonderzoek moet het mogelijk zijn een strategie te bepalen om het doel van het archeologisch vooronderzoek op een wetenschappelijk, praktisch en economisch efficiënte wijze te bereiken. Er dient concreet te worden afgewogen welke methode, of combinatie van methodes, van vooronderzoek de nodige informatie zal opleveren rekening houdend met de specifieke kenmerken van het plangebied.

Een **veldkartering**, zowel visueel als door middel van metaaldetectie, biedt de mogelijkheid om op een niet-destructieve wijze en met beperkte kosten inzichten te krijgen over het aanwezige bodemarchief. De methode kan echter slechts antwoord bieden op een deel van de onderzoeksvragen. Deze methode laat immers niet toe afdoende kennis te verwerven over de bewaringsgraad, noch over de precieze locatie van het archeologisch erfgoed — zowel horizontaal als verticaal. Ook over de wetenschappelijke waarde en aard van de aanwezige relictten is weinig zekerheid te verkrijgen. Bovendien is een negatieve veldkartering onvoldoende garantie voor de afwezigheid van een archeologische vindplaats in de bodem. Akkerlanden vrij van gewassen, en bij voorkeur recent geploegd, lenen zich goed tot toepassing van een visuele veldkartering. Bij terreinen met begroeiing/verhardingen/bebouwing kan een succesvolle uitvoering van een veldkartering onvoldoende gegarandeerd worden. Gezien de recente ruis die door afbraakmaterialen in de bodem kan verwacht worden is de methode ook na vrijmaken van een dergelijk terrein weinig efficiënt. Deze methode van vooronderzoek is op het huidige plangebied gezien de bebouwing, verhardingen en begroeiing niet toepasbaar. Het is bovendien weinig waarschijnlijk dat een veldkartering op zichzelf voor de nodige inzichten zal zorgen.

Een **geofysisch onderzoek** is eveneens niet-destructief, maar heeft dezelfde beperkingen op vlak van kennisvermeerdering. Hoewel de aanwezigheid en locatie van — vooral omvangrijke en lineaire — sporen gedetecteerd kan worden, blijven de vragen naar de datering, aard, bewaringsgraad en wetenschappelijke waarde van die sporen grotendeels onbeantwoord. Deze methode is minder geschikt op kleine terreinen, en bovendien relatief prijzig gezien ze op zichzelf niet zal volstaan. De aanwezigheid van leidingen, begroeiing, verhardingen of afbraakmaterialen op en in de bodem kunnen de resultaten, ook na sloopwerken, verstoren. Gezien de verwachte afbraakruis is een geofysische onderzoek op het plangebied niet de meest efficiënte methode om de onderzoeksvragen te beantwoorden.

Een **landschappelijk bodemonderzoek door middel van boringen** is geschikt om na te gaan hoe de bodem van een terrein is opgebouwd, en of en waar een kans op bewaarde steentijd artefactensites bestaat. Het archeologisch niveau wordt ook vastgesteld, wat van belang is in de bepaling van de impact van de geplande ontwikkeling. Daarnaast kan deze methode ook aantonen of diepgaande verstoorde zones op het plangebied aanwezig zijn en waar deze zich bevinden. De methode is relatief beperkt in kosten en is weinig tot niet-destructief voor het bodemarchief. Landschappelijk booronderzoek is echter een slechte methode om vindplaatsen met archeologische grondsporen of muurwerk te detecteren en evalueren. De methode is toepasbaar op alle terreinen vrij van verhardingen of dichte begroeiing. Aangezien de afwezigheid van steentijd artefactensites niet met voldoende zekerheid kon worden vastgesteld is deze methode nuttig en uitvoerbaar, met dien verstande dat grote delen (ca. 3078m²) van het terrein duidelijk al onder antropogene invloed gestaan hebben met verminderde kans tot bewaring van intacte bodemsequenties. Daarbij wordt ca. 500m² aan bestaande gebouwen bewaard (renovatie) en vinden geen ingrepen plaats in een ca. 350m² grote zone waar bomen bewaard blijven. Daarom lijkt slechts op 5413m² een booronderzoek aangewezen.

Verkennd en/of waarderend archeologisch booronderzoek wordt gehanteerd nadat zones met een grote trefkans voor steentijd artefactensites werden vastgesteld. Door middel van verkennende boringen wordt nagegaan of op het plangebied effectief steentijd artefactensite(s) aanwezig zijn, en waar deze zich bevinden. Met waarderend archeologisch booronderzoek worden de aangetroffen concentraties verder geëvalueerd. Na een of twee fases van archeologisch booronderzoek kan de aangetroffen steentijd artefactensite gewaardeerd worden door middel van een **proefputtenonderzoek**. De uitvoering van deze fases is slechts nuttig wanneer het landschappelijk bodemonderzoek het potentieel voor steentijd artefactensites heeft vastgesteld.

Een **proefsleuvenonderzoek** is een methode van vooronderzoek die een grotere impact heeft op het terrein. Wanneer de afwezigheid van steentijd artefactensites nog niet is vastgesteld, is deze methode, wegens de te verwachten schade aan mogelijke steentijd concentraties, minder geschikt. Een proefsleuvenonderzoek zal antwoord bieden op alle onderzoeksvragen met betrekking tot archeologische sporen of muurwerk. Er is een grote kans op zekerheid betreffende de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, de bewaringsgraad en de wetenschappelijke waarde van de relictten. Ook de locatie, horizontaal en verticaal, kan goed bepaald worden. Een proefsleuvenonderzoek is de meest geschikte methode om terreinen te evalueren waar geen complexe verticale stratigrafie wordt verwacht. De aan- of afwezigheid, afbakening, densiteit, datering, aard en bewaringsgraad van archeologische vindplaatsen kan snel worden vastgesteld. Ook kan het bodemkundig verloop zowel horizontaal als verticaal worden bestudeerd. De methode is toepasbaar op zo goed als alle terreinen die vrij zijn van bebouwing, verhardingen en dichte begroeiing. Een proefsleuvenonderzoek biedt een grote kans op kennisvermeerdering met een relatief lage kost. Eens het plangebied is vrijgemaakt van de aanwezige bebouwing en verhardingen is deze werkwijze uitvoerbaar.

Aangezien geen zekerheid bestaat over het potentieel op steentijd artefactensites binnen het plangebied dient een landschappelijk bodemonderzoek door middel van boringen uitgevoerd te worden. Deze methode is de meest geschikte voor dit doel en kan pas uitgevoerd worden in uitgesteld traject nadat de initiatiefnemer eigenaar werd van de gronden en het terrein is vrijgemaakt van bebouwing en verhardingen. Indien hiermee in bepaalde zones een groot potentieel op steentijd artefactensites wordt vastgesteld, dienen deze locaties verder geëvalueerd te worden door middel van verkennend en/of waarderend archeologisch booronderzoek.

Als het daarna noodzakelijk wordt geacht kan nog een proefputtenonderzoek in functie van steentijd artefactensites worden uitgevoerd. Indien met het landschappelijk bodemonderzoek bepaald werd dat op het terrein geen potentieel voor steentijd artefactensites bestaat, of nadat de zones met potentieel voor steentijd artefactensites voldoende zijn onderzocht, moet de aan- of afwezigheid van archeologische sporen of muurwerk, en de eventuele bewaringsgraad en wetenschappelijke waarde ervan met een proefsleuvenonderzoek bepaald worden. Deze fase van vooronderzoek is eveneens pas uitvoerbaar in uitgesteld traject nadat de initiatiefnemer eigenaar werd van de gronden en het terrein is vrijgemaakt van bebouwing en verhardingen.

3. Synthese

De initiatiefnemer wenst een 8984m² groot terrein aan de Rommelsweg in Sint-Laureins te ontwikkelen. De geplande werken omvatten de afbraak van (het merendeel van) de bestaande gebouwen (1124m²) en verhardingen (1453m²), waarna 14 nieuwe ééngezinswoningen en 3 appartementen worden gebouwd (totaal ca. 1644m²) met funderingen tot 1,00m à 1,20m onder het maaiveld. Zo'n 500m² aan bestaande bebouwing wordt herbested en gerenoveerd tot 11 appartementen. Bij de nieuwbouwen worden een regenwater- en een septische put voorzien. Daarnaast wordt zo'n 2545m² aan nieuwe verhardingen voorzien waaronder 35 parkeerplaatsen en een nieuwe wegenis (tot 0,50m diepte), alsook een wadi aangelegd (0,60m diepte) en een groenzone.

Het projectgebied ligt op de zuidelijke rand van een lokale zandrug en heeft een matig natte zandbodem (I-Zdh). Het plangebied bleef minstens sinds 1716 tot het midden van de 19de eeuw onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Het recente landgebruik had een impact op het bodemarchief op een deel van het terrein. Voorgaand archeologisch onderzoek op nabijgelegen sites wijst op een op een matige kans op het aantreffen archeologische vindplaats.

De aan- of afwezigheid (en de bewaringsgraad) van een bewaarde steentijd artefactsite of een archeologische vindplaats uit jongere periodes kon niet worden vastgesteld op basis van het bureauonderzoek alleen. Om dit na te gaan wordt een gedeeltelijk vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van een landschappelijk booronderzoek, indien nodig gevolgd door een verkennend of waarderend archeologisch booronderzoek en/of een proefputtenonderzoek, en een onderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Dit verder onderzoek kan pas worden uitgevoerd in uitgesteld traject nadat de initiatiefnemer eigenaar werd van de gronden en alle bebouwing en verhardingen zijn verwijderd.

HOOFDSTUK 2: BIBLIOGRAFIE

1. Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2022. *Godshuis*. In Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/81232> op 02/03/2022

ANTROP M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

BORREMANS M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Gent.

CARTESIUS, 2022a. *Carte particulière des environs d'une partie des limiste en Flandre, entre les terres de S.M.I. et catholique, et celles des Etats Généraux des Provinces Vnis, levéz par ordres de Son Excellence Monseigneur le comte de Kinigsegg, chambellan de S.M.I. et Catholique, son conseiller de guerre, lieutenant-général et colonel d'un régiment d'infanterie, ministre plénipotentiaire aux Pays-Bas*. Opgehaald van <http://www.cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7B2B41E7B2-1F69-46B3-BBC3-89FB51F9DB68%7D> op 03/03/2022

CARTESIUS, 2022b. *Sint-Laureins*. Opgehaald van <http://www.cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BF193EC92-AFC9-4714-AC93-C15A8CD3CAF7%7D> op 03/03/2022

DEBRABANDERE F., DEVOS M., KEMPENEERS P., MENNEN V., RYCKEBOER H. & VAN OSTA W., 2010. *De Vlaamse gemeentenamen. Verklarend woordenboek*, Leuven.

JACOBS P., 2015. Het midden-Eoceen en laat-Eoceen. In: BORREMANS M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Gent.

NOTTEBOOM H., 2003. Moerhuize aan de rand van het moer van Aardenburg. In: *Heemkundige kring het Ambacht Maldegem. Jaarboek 9 2003*, 108-123.

NOTTEBOOM H., 2014. Het Godshuis van Sint-Laureins. In: *Appeltjes van het Meetjesland. Jaarboek van het Heemkundig Genootschap van het Meetjesland 65*: 63-190.

Ryserhove A., 1979. Oud Sint-Laureins. In: *Appeltjes van het Meetjesland. Jaarboek van het Heemkundig Genootschap van het Meetjesland 30*: 207-295.

VAN RANST E. & SYS C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, UGent.

Geraadpleegde websites:

<https://cai.onroerenderfgoed.be/> (geraadpleegd op 02/03/2022)

(De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.)

<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html> (geraadpleegd op 02/03/2022)

<https://geo.onroerenderfgoed.be/>(geraadpleegd op 02/03/2022)

<http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 02/03/2022)

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/> (geraadpleegd op 02/03/2022)